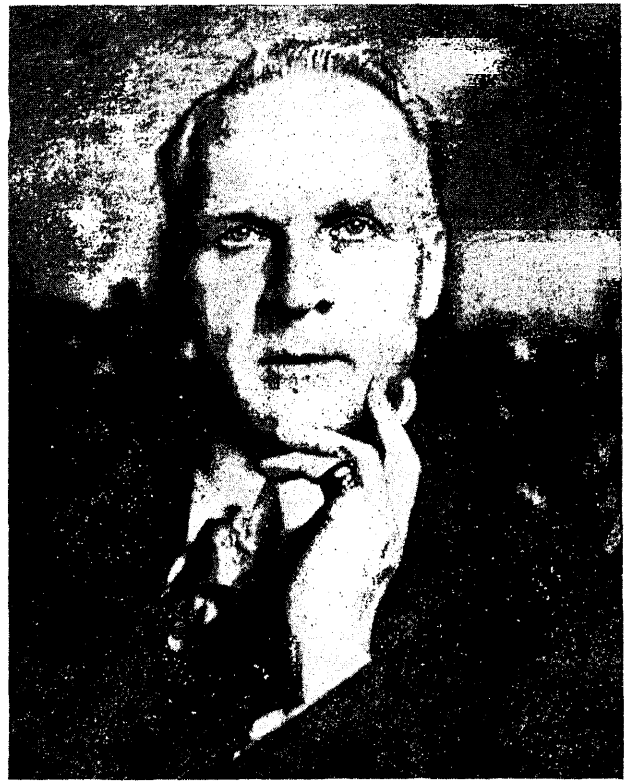

Muusikaaleht

Feodor Šaljapin

APRILL-MAI 1938 • NR. 4/5

Helikunstnike aadresse:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.

Avesson, Elsa, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.

Bölauf, Riita, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Brauer, Evald, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74, Nõmme.

Brinkmann, Kurt, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.

Gents, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S.Tatari 10—12, tel. 425-74.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Sakala 39—5.

Koch, Tekla, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.

Kõrb, Aino, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.

Liiv, Alviine, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11.

Lipand, Ella, laulja, hääleseadja, Koidu tn. 89—3.

Meri, Andrei, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.

Tamm, Aino, laulukunsti studio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

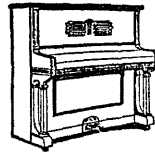
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.

Vaks, J., professor, konservatooriumi inspektor, Falkpargi 18—7.

Muusikamuuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

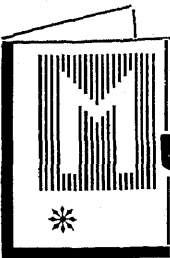
Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõendusüks—ostud ja soovitusd muusikatundjailt.

MUSIKALEHT

1938. XV. AASTA KÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1.15
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Puhkpilliorkestrite esinemisest eeloleval laulupeol — H. Luhari.

Vanemuise Muusika Osakonna siid.

F. Šaljapini isikust ja kunstilisest tegevusest — J. Reintam.

Mõningaid muljeid Stokholmist — R. K.

Muljeid ungari muusikaelust — V. Reiman.

Ooper ja kontserdid — Ed. Visnapuu, Ed. Oja jt.

Muusikategelane Hans Kapp †.

XI üldlaulupeo teateid.

Mitmesugust, illustratsioone.

Järgmine „Muusikalehe“ number ilmub XI üldlaulupeo albumina 15. juuniks.

Muusikaline

H. Luhari

Puhkpilliorkestrite esinemisest eeloleval laulupeol

Rohkem kui aasta on kestnud laulukooridel laulupeo ettevalmistus. Ka puhkpilliorkestrid on oma muusikaliste eeltöödega lõpule jõudnud; üksikute palade juures kestab vaid ettekannete viimistlemine. Kuna laulupeoni jääb veel umbes 1½ kuud, siis on viimane aeg alata õppustega, mis käsitaks orkestrite esinduslikku külge.

Teatavasti tuleb meile laulupeoks külla väga suurel määral välismaalasi, kes ajakirjanduse kaudu on kuulnud meist mõndagi häid. On imestust avaldatud selle kangelaslikkuse üle, millega meie suutsime mitukümmend korda tugevama vaenlase käest oma iseseisvuse päästa. On imetletud, kuidas suutsime sõdadest laastatud kodumaale lühikese iseseisvuse aja jooksul anda väärrika sisu ja väärrika vällmuse, millega võitsime lugupeetud koha rahvaste peres. Eeloleval laulupeol peame nältama, et oleme meile osutatud lugupidamise tõesti teeninud, oleme korraarmastajad, et oskame lugu pidada enesedistsipliinist ja väärrikast esinemisest.

Meie rahvast ei ole kunagi püütud militariseerida, kuid igale arukale kodanikule on selge, milliseid voorusi endas sisaldab distsipliin ja kord. Eeloleval laulupeol olgu päältvaatajalle selge, et meie vaba rahvas oskab sõjaliste instruktoriteta ja politsei sunnita korda pidada. Olgu igale muusikalisele organisatsioonile auasjaks esineda eeloleval laulupeol tõesti väärrikalt. Puhkpilliorkestrite esinamiseks peame juba etteval-

mistamisel silmas pidama pääle muusikalise külje ka mõningaid piasjasju, milliseid alljärgnevas püüan käsitada.

Esikohal puudutaksin orkestrite esinemist riivilisest küljest, mis esmajoones vaatlejale silma paistab. Hiasaks esinamiseks on vajaline, et iga mängija koht oleks orkestris kindlaks määratud. Näiteks peab I tenor alati teadma mitmendas reas ja mitmendal kohal ta seisab. See kergendab suurel määral orkestri mängukorda säädmist.

On selge, et kohtade kindlaks määramisel tuleb esihoones silmas pidada orkestri kõlalist jõudu. Orkestriliikmeid sõjaväelisel kasvul järgi rivistata vaatamata nende poolt mängitavatele pillidele, pole võimalik muusikalise ühtluse mõttes. Parim kõlaline kandvus saavutatakse esihoones selle läbi, kui orkester paigutatakse ainult 3—4 ritta, kusjuures igas reas oleks võimalikult rohkem mehi. On kindlaks tehtud tõsiasi, et tagumiste pillide jõudu kahandab suurel määral eelmiste ridade riietus. Riide omaduseks helide suhtes on suur sumbutusvõime.

Eriti halvavalt mõjutab see asjaolu neid pille, mis on ette suunatud, näit. kornetid, trompetid, tromboonid jne. Kui need pillid mängivad n-ü. eelsammuja kuue seljatagusesse, läheb nende jõust umbes 30% asjatult kaduma. Seepärast tuleb neid pille asetada esiritta. Ülespoole pöördud torudega pille (alte, tenoreid, baritone jne.) tuleb

asetada võimalikult nii, et nende helid suunduksid orkestri keskele, mitte orkestrist välja. Puupillide rühm olgu alati võimalikult koos. Selgituseks on lisatud kaks tabelit.

Kuna laulupeo rongikäik läbibast laiu tänavaid, võib vabalt liikuda 8-mehelise rindega. Kui read ei ole täis, tulevad tühjad kohad jätta tagumise rea keskele, s. o.

Tabel nr. 1-a.
16-MEHELINE ORKESTER.

Bass						Bass
S. trumm	Taldrikud	V. trumm	Altid I	Altid II	(ehk Tenorid III alt) II	Tenorid III
Bariton	Tenor I	Trompet	Kornet II	Kornetid I	Kornetid I	Klarnet B

Orkestri ● juht

Tabel nr. 1-b.
21-MEHELINE ORKESTER.

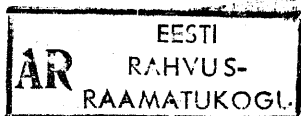
S. trumm	Taldrikud	Rivitrumm			Rivitrumm	Tenorid II	Tenorid III
Bass	Bariton	V. trumm	Altid I	Altid II	Altid III	Alt IV	Bass
Tromboon	Kornet II	Kornetid I	Kornetid I	Trompetid I	Trompetid II	Klarnetid B	Klarnetid B

Orkestri ● juht

Tabel nr. 2.
31-MEHELINE ORKESTER.

Rivitrummid						Rivitrummid		
Bassid B		Bassid Es			V. trumm	Taldrikud	S. trumm	
Tenorid II	Tenorid III	või	Altid I	Altid II	Altid III	Klarnetid III	Klarnetid II	
Baritonid		Tenor I	Trompet II	Kornet II	B-klarinetid I	Klarnetid II		
Tromboon III	baritonid II	baritonid I	Trompet I	Kornetid I	Kornetid I	Pikolo- flööti	Klarnet Es	

Orkestri ● juht

Ar 938 P
Muusikaleht

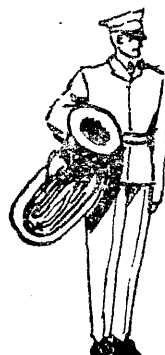
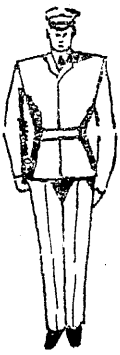
üksikud mehed tagumises reas peavad asuma äärtel. Skeemide iseärasuseks on see, et löökriistad (trummid ja taldrikud) asetsevad enam-vähem orkestri tagumises reas. Soovikorral võib neid paigutada ka keskele, kuid nagu eespool tähendatud, mitte kunagi esiritta, mis sumbutaks kardpillide sära.

Meil ollakse aastakümneid harjutud löökriistu paigutama esiritta, seepärast esiotsa kuulajail on raske leppida löökriistade mürtsude tagasihoidlikkusega. Meie kohus on aga sammuda kultuuri edu teed, s. o. hää muusika sihis, kuid mitte leppida jõurikka löökriistade põristamisega, mis endistel aegadel oli mõeldud ainult varjuks orkestri nõrgale muusikalisele tasemele. Kui kaasas on rivitrummid, tuleks need paigutada tagumisse ritta, et hoiduda orkestri

kõla sumbutamisest. Kui neid siiski soovitakse asetada esimesse ritta, peab orkestri ja trummide vahe olema vähemalt 5 meetrit.

Üldiselt on orkestri harvem asetus parem, kuna orkester niiviisi kõlab vabamalt ja jõurikkamalt. Üksikute meeste vahe reas peab olema 1 meetrist 1.10 meetrini, ridade kaugus üksteisest vähemalt 1.25 m.

Kui orkestri asetus on kõigile muusikameestele niivõrd hästi kätte õpetatud, et nad vastava käskluse kohaselt umbes 10—15 sekundi jooksul võivad koguneda mängukorras orkestri-kolonn, tuleb asuda järgmise õppuse juure, s. o. selles käsitada õiget pillide kandmise korda. Pillide õiged kandeasendid on näidatud juuresolevatel joonistel.

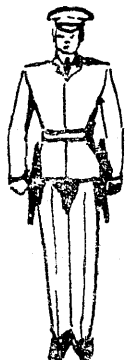
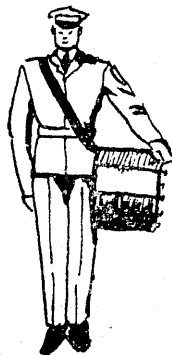

Flööt, klarnet. Kornet, trompet.

Metsasarv.

Bariton, tenor.

Tromboon.

Bass.

Helikon.

V. trumm.

S. trumm.

Taldrikud.

Kui kandeasendid on enam-vähem tuttavad, järgnegu sellele harjutused pillide viimiseks kandeasendeist mänguasendisse ja vastupidi. Asendite vahetus sündigu vastava märguande kohaselt ilusa kuid kiire liigutusega ja tingimata ühekorraga.

Järgmiseks tuleb alata kõige raskema osaga, s. o. taktisammuga. Taktisammu õppusi tuleb esialgu läbi viia üksikute muusikameestega, süäljuures muusikariista kande kui ka mänguasendis hoides. Sammu pikkus ei tohi olla lühem kui 80 sentimeetrit, sagedus 120 sammu minutis. Tuleb hoiduda jalgade järelevedamisest. Samm olgu kiire ja kindel.

Eeskujulikuks õppuse korraldamiseks tuleb väljakule või teele enne õppuste algust teha vastavad märgid. Mõõdulindiga väljamõõdetud kaugustele (s.o. iga 80 sm. päälle) raputatakse lupja või värvilist liiva. Kontrolliks muusikamehed läbistavad ükshaaval märgitud tee. Päältvaatajate kohus on jälgida sammu pikkust ja juhtida tähelepanu kõnnaku vigadele. Kui kõik õppusel viibijad on üksiksammuga toime saanud (mis eriti mänguasendis pilliga ei ole kerge ülesanne!), tuleb õppust jätkata üksikute ridadega ja alles siis terve orkestriga. See õppuse meetod on küll aegaviitev, kuid viib kindlasti soovitud sihile.

Õige takti pidamiseks ja sammu sageduse kontrolliks oleks orkestris väga vajaline omada moodsa tasku-metronomi. See metronom on taskukella suurune ja reguleeritav igasugustele taktimõõtudele. Metronomi hind on umbes 45—60 krooni, seega kahjuks kättesaadav ainult suurematele orkestritele, — kuid selle kasutamine tagab igal juhul õige taktisammu kiiruse ja rütmi. Hädakorral saab sammu kontrolli teostada ka taskukella järgi, kuna ühele sekundile langeb 2 sammu.

Orkestri liikuma hakates on tähtis, et esimene samm oleks pikk ja kindel ja et väljaastumine sünniks ühekorraga. Liikumisel marsse mängides on elav ja mehine samm orkestrile tõeliseks uhkuseks. See paelub vaatajaid samal määral kui orkestri mäng. Olgu siinkohal veel märgitud, et muusikamees ärgu ilmugu ühelegi välismängule pu-

hastamata pilliga. Niipalju leidub igas orkestris siiski võimalusi, et muretseda vajalisi puhastusvahendeid, kuna need ei ole kallid. Mis puutub marsside mängusse üldiselt, siis esimeseks mureks olgu, et need oleksid täiesti püas, mäng järsk-terav ja hästi rütmiline.

Nüüd mõni sõna orkestrijuhitidele. Esiteks orkestrijuhit peab oma käsklused või märgid andma järsult, kiirelt. Ei tohi olla ühtki üleaurust liigutust ega sõna. Käsklus — sõnade väljariäkimine, peab sündima aeglaselt; eelkäskluse ja täitekäskluse vahel olgu alati 3—5-sekundiline vahe.

Tihti võib näha juhuseid, kus orkestrijuhit end orkestri ees keerutab, käsi lautab ja kõneleb — see ei ole lubatav. Enne mängule minekut orkestrijuhit peab mängitavate marsside järjekorra orkestrile teatavaks tegema. Veel parem, kui marsid juba õppimise ajal samas järjekorras läbi võetakse, et see igale mängijale küllalt hästi meele jääks. Et üks osa orkestrist algab üht, teine teist marssi, seda ei tohiks ette tulla. Kui mängu ajal marsi nimetuste etteütlemine on vajaline, peab seda tegema mõni tagumises reas seisev juhi abilise, kellel selleks otstarbeks ei ole end vaja ümber pöörda.

Enne marsi algust vasaku käe ülestõstmine on märgiks, et pillid viidagu mänguasendisse. Teise käe tõus ühes mõlemate käte ülespoole liigutusega (mis peab sündima marsi rütmis) on marsi alguse märgiks. Marss algab käte allalaskmisega. Järgnevalt orkestrijuhit juba oma sammuga reguleerib õige rütmi ja sammu kiiruse. Lõpetamiseks hoitakse käed samuti umbes 4—8 takti enne marsi lõppu ülal; käte allalaskmisega lõpegu mars järsult.

Juhtide puuduseks rongkäigul ja paraadil on veel see, et nende kasv piirab kätega antud märkide nähtavust. Seetõttu on eriti suuremad orkestrid tagasi tulnud vana abinõu, nimelt juhi n-n. „tambuur-mažoori“ (tõlkes: trummlide kapral) kepi kasutamisele. See kepp on umbes 1,20 m. pikk, hõbetatud nupu, nõõride, lintide ja muude kaunistustega. Kepp, olles juhi käsivarre kaunduseks, on nähtav väga hästi igale orkestrandile. Tehes liigutusi kepliga, võib

orkestrijuht olla kindel, et orkester õigel ajal ja ühekorraga mängu algab kui ka lõpetab.

Käesoleva artikli piirid on liig kitsad, et lähemalt käsitada tambuur-mažoori kepi kirjeldust ja käsitlemist. Loodan seda teha ühes järgnevas erikirjutises. Praegu aga ei saa mööda minna veel ühest pisiasjast, nimelt käskluste andmisest.

Teadagi, et käsklused tulevad anda tugeva ja selge häälega nii, et need igale muusikamehele tõesti kuuldavad oleksid. Nagu juba eespool üteldud, peavad käsud olema lühisõnalised. Toon näidetena orkestrijuhtidele mõned käsklused.

Kogumine mängukorras orkestri-kolonnist sünnib käsklusega: orkestri — kolonnist — „k o g u“. Sõnad „orkestri kolonnist“ oleksid eelkäskluseks. Sõna „kogu“ täitekäskluseks. Sõna „kogu“ järele orkestrijuht läheb kiirelt sellele kohale, kuhu ta soovib orkestrit rivistada. Orkester koguneb juhi seljajataha, igauks temale määratud ritta ja kohale. Esimene rida jääb orkestrijuhist umbes 2-meetri kaugusele. Kogumist tuleb senikaua harjutada, kuni see sünnib maksimaalse kiirusega.

Kohale jõudes jäävad muusikamehed valvetsakusse. Orkestrijuht pöördub nüüd ümber, näoga orkestri poole ja vajaduse korral annab lisakäsklusi paremaks joondumiseks sõnadega: „orkester — joonu“, kusjuures joondutakse paremal tiival seisva mehe järgi. Vajaduse kohaselt orkestrijuht kasutab edaspidiseid käsklusi „valvel“ ja „vabalt“, kuid hoidugu üleaurustest kõnelustest.

Kui orkester algab liikumist marssi mängides, antagu märku käega, kuid mitte näoga orkestri poole pöördudes. Liikumise algusega vaikselt (kui liikumise alustamiseks puudub üldkäsklus) paraadidel ja rongkäikudel orkestrijuht pöördub ümber, annab käskluse „taktsammu marsi“ (pöörded sündigu alati vasakult ja järsult).

Seismajätmine sünnib käsklusega: „orkester — seis“, kusjuures sõna „orkester“ olgu antud vähemalt 4—6 sammu enne seismajätmist. Sõna „seis“ järele orkester teeb veel ühe sammu ja asetab taktisliikumisel tahapoole jäänud jala eeloleva kõrvale.

Mängude lõpul, mis sünnivad rivis, orkestrijuht tänab orkestriliikmeid hää esinemise eest ja laialimineks sünnib käsklusega „orkester — rivitult“, mille pääle muusikamehed võivad rivist lahkuda.

Viimaks tahaksin veelkord meele tuletda prof. Vaksa poolt algatatud aktsiooni: „puhkpilliorkestritele ühine päakate!“ Lauupeoks võib-olla ei saa muretseda ühist päakatet, kuid üksikud orkestrid peaksid seda kandma küll ühtlaselt. Võiks toimida ka nii, et kui näit. Viljandimaa orkestrid esinevad kübarais, siis Virumaa orkestrid kannaksid nokkmütse jne.

Samuti oleks väga originaalne, kui mõni orkester esineks vanade eestlaste kuubedes ja torukübarais. Naised esinevad rahvariideis — miks ei peaks seda tegema ka mehed. Ainult ei oleks vist kohane rahvariitust ilmingimata siduda pastaldega, vaid kanda saapaid. Igasuguste plekist eraldusmärkide kandmine (mütsidel ja mujal) ei ole kuigi omapärane ja seepärast tuleks neist loobuda, kuid kübara ilustistena võiksid küll kõne alla tulla värvilised paelad.

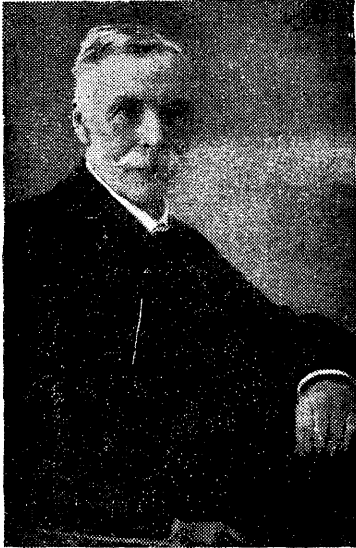
Kuidas neid kaunistusi kooskõlastada ja kanda, selleks võiksid orkestrid pöörduda vastavate eriteadlaste või asutiste (Eesti Rahva Muuseum jn.) poole. Üldiselt sobiks vist rahvariituse orkestritele veel enam kui lauljatele — eriti, kui orkester hästi distsiplineeritult ja riviliselt eeskujulikult esineb.

Lõpuks soovin, et puhkpilliorkestrid eeloleval laulupeol esinemise teeksid oma südame- ja auasjaks ning ei kohkuks tagasi raskustest, mis seoses rivilise esinemisose õppustega. Rongkäigul ja laululaval esinegu puhkpilliorkestrid tõesti täiseestlase väärikusega, mis jätkaks laulupööst osavõtjale unustamatuid muljeid ja mälestusi.

„Kunstniku päämiseks ülesandeks igal ajal on püsimine oma sisima veendumuse juures häast ja parimast ning selle järjekindlas arendamises.“

(Liszt'i kirjast Smetana'le.)

Vanemuise Muusika Osakonna sünd

VMO esimene koorijuht
A. LÄTE

Vanemuise Muusika Osakond on asutatud 29. novembril 1906. a. Nii möödus tema asutamisaeg 30. a. juba 29. nov. 1936. a., aga mõningail põhjusil polnud võimalik juubelipidustusi varemalt korraldada.

„Vanemuise“ seltsi eestseisuse koosolekul 18. okt. 1906. a. tõstab A. Läte üles küsimuse luua iseseisev muusikaosakond. See tunnustatakse vajalikuks ja valitakse kodukorra väljatöötajateks K. Koppel ja dr. A. Schultzenberg, kuna osakonna korraldamisega tuleb A. Lätel teha algust aja viitmatult. „Vanemuise“ seltsi eestseisuse koosolekul 16. nov. 1906. a. võetakse vastu muusikaosakonna määrused, millistes nähakse ette, et A. Läte laulukoor astub „Vanemuisesse“ tegevusse muusikaosakonnana. Selle juures säetakse tingimuseks, et päärõhku tuleb panna eesti algupärase muusika levitamisele hääde ettekannetega.

1906. aastaga algab VMO-l hoogne töö. Korraldatakse kontserte, kantakse ette oratooriume, ooper ja kantaate. A. Läte lahku

tervislikel põhjusil koorijuhi kohalt ja avaldab ajalehes lauljaile üleskutset, et 1907. a. sügisel toimuvad harjutused esialgul R. Tobias'e juhatusel. Kuid haigestub ka R. Tobias ja koori asub juhutama S. Lindpere. Hoogne koori töö vältab kuni 1910. a. Tähtendatud aasta sügisel ei avalda koor enam suuremat tegevust, esinetakse vaid paaril perekonnaõhtul. Koori tegevusetus sunnib seltsi eestseisust 13. jaan. 1911. a. koosolekul asuma seisukohale, et laulukoori ja muusika alal tuleb luua kindel korraldus, mis ühtub rohkem seltsi huvidega.

Koori loidus leiab teravat arvustust ka „Postimehes“, kus 2. veebr. numbris kirjutatakse muu hulgas, et VMO olevat pärast selle tubli juhataja A. Lätte lahkumist hakanud ikka enam kiratsema. 2. märtsi koosolekul moodustatakse VMO juhatus, kes jagab ametid omavahel järgmiselt: esimees A. Läte, asemik R. Holst, kirjatoimetaja L. Neumann, raamatukogu hoidja A. Simm, laekur K. Pärn. Orkestri- ja kamermuusika juhiks valitakse S. Lindpere.

VMO praegune koorijuht
R. RITSING

Vanemuise Muusika Osakonna laulukoor 1910. aastal.

re, segakoorijuhtideks A. Läte ja L. Neumann, meeskoorijuhiks J. Simm.

Algab hoolas töö, kuna koori asub juhatama J. Aavik, kelle juhatusel koor esitab rohkesti a-cappella kontserte eesti heliloojate teoseist, oratooriume ja kantaate. Hoogne töö vältab 1914. aastani, kus leiab aset leigus. Ka on vähenenud lauljate arv, sest puhkes Maailmasõda, mis kutsus hulga meeslauljaid tegeväkke. Kuid koori täiendatakse ja koorijuhi agaral eestvõttel esineb koor 11. juhul. 1916. a. on kooril 12 esinemist. Sama aasta 28. augustil lahkub J. Aavik VMO segakoori juhi kohalt, olles juhitanud koori viis aastat. Koori asub juhatama J. Simm. Operett, millele antakse „Vanemuises“ domineeriv mõju, on rakendanud muusikajõud koguni teises suunas, mille tagajärjel muusikaelu „Vanemuises“ kaotab endise elevuse.

1917. a. antakse suvikontsertide korraldamine VMO hooleks. Kokku on sel aastal 8 esinemist. Sama aasta 7. juulil VMO üldkoosolekul valitakse A. Läte auliikmeks. Tegevuse ülevaatest selgub, et koori edukat tööd takistab harjutusruumide puudus, sageli jäävad harjutused koguni pidamata. See tüütab lauljad ja paljud lahkuvad. Ka

on suureks takistuseks valitsusasutiste keelud kontsertide toimepanemiseks.

Eriti hoogsaks tõuseb koori tegevus 1919. a., mil esinetakse 20 korda. 1921. aastaga algab VMO segakoori tegevuses tagasimineku, mis vältab 1925. a. lõpuni, kus tuleb täielik seisak kuni 8. maini 1931. a. Suuremaid kontserte ei korraldata, esinetakse ühes teiste kooridega ja sümfooniaorkestriga. 1925. a. esineb koor „Vanemuise“ 60. a. juubelikontserdil ühendkooridega ja esitab 1. nov. Pauluse kirikus Cherubini „Rekviemi“ ning see osutubki VMO luigelauluks — saabub ligi 19. tegevusaasta järele seisak.

Seisak vältab 8. maini 1931. a., seega 5 aastat 6 kuud, mil Miina Hermann'i Lauluselts „Vanemuise“ seltsi juhatusettepanekul asub tegutsema Muusikaosakonnana. Algavad hoogsad harjutused Tütarlaste Gümnaasiumis, kuna „Vanemuises“ pole anda ruumi suurele koorile. Koori häälesäadet hakkab korraldama laulupedagoog A. Niitof. 1932. a. esineb koor 6 korda, 1933. a. 7 korda, 1934. a. 10 korda, 1935. a. 11 korda. 1935. a. sügisel lahkub ajapuudusel koorijuht Ed. Tubin, koori asub ajutiselt juhatama J. Simm, aga et ka temal puudub aeg, kutsutakse koorijuhiks 4. nov.

Vanemuise Muusika Osakonna segakoor praegu.

helilooja R. Ritsing, kes A. Niitofi Tartust lahkumisel asub korraldama koori häälesäadet.

Üldse on VMO segakoori juhatajaks olnud 30 a. vältel: A. Läte 1906—1907; R. Tobias 1907. a., S. Lindpere 1907—1911. a., L. Neuman 1911. a., J. Aavik 1911—1916. a., J. Simm 1916—1925. a., Ed. Tubin 1931—1935. a., R. Ritsing alates 1935. a. senini.

Nagu selgub eeltoodust, on VMO tegevus olnud küllaldaselt edukas. Kogu tegevusaja vältel on koor esinenud 213 korda. Võibolla on esinemisi olnud enam, aga puuduliku arvestamise pärast esimesel ajajärgul on saadud kindlaks teha vaid 152 esinemist, kuna teisel ajajärgul kuue ja poole aasta vältel on olnud 61 esinemist. On kantud ette 12 kantaati 30-l kontserdil, 1 ooper 3-l kontserdil, 10 oratooriumi 21-l kontserdil, 20 sümfooniakontserti, kus tuli kooril kaasa laulda, 17 vaimulikku kontserti, 44 a-cappella kontserti, esinetud mitmesuguseil aktusil, peo- ja mälestuspäevadel 76 korda.

Kui võtame arvesse VMO iseseisvad a-cappella kontserdid, oratooriumide, kantaatide ja ooperi ettekanded, siis oli 30. a. juubelikontsert 136-es. Juubelikontserdi kavva oli paigutatud eeskätt endiste VMO segakoorijuhatajate ja auliikmete helitöid, neile järgnesid nooremad heliloojad. Koor esitas muuhulgas auliikme-aujuhataja A. Lätte hoogsalt laulu „Millal?“, kus esinevad segakoor, meeskoor ja orkester. „Vanemuise“ orkes-

ter suurendatud koosseisus kandis ette auliikmete A. Kapi, J. Aaviku, J. Simmi ja sõprusliikme Ed. Tubina orkestriteosed J. Simmi ja Ed. Tubina juhatusel. Koori ettekandeid juhatas koorijuht R. Ritsing. Meeskoori osas esines Tartu Politseiametnike Kogu meeskoor.

*VMO praegune esimees
ED. ÕUNAPUU*

F. Šaljapini isikust ja kunstilisest tegevusest

Hiljuti, 12. aprillil teatas telegraaf Pariisist kogu kultuurmaailmale, et sääl 64 a. vanuses on surnud kuulud vene ooperilaulja Feodor Šaljapin.

Kuni viimase ajani Šaljapin esines Euroopas ja Ameerikas kontsertidel ning ooperites, kusjuures tema suurimaks igatsuseks oli pühitseda oma 50. a. lavategevuse juubelit ja siis puhkusele minna. See juubel oleks tulnud kahe ja poole aasta pärast ning eeltööd selleks olid juba alustatud. Saatus, kes teda nii kaua oli hellitanud ja kätel kannud, näis nagu kadestavat, et seda viimast võitu temale veel lubada. Kõikide maade ajalehed trükkisid Šaljapinile pikki nekrolooge ja sooje järelehüüdeid, nimetades teda sajandi geniaalsemaks ooperilauljaks.

*

Feodor Šaljapin sündis 1873. a. Kaasanis, Volga ääres. Tema isa, vene talupoeg Vjatka kubermangust, oli kirjaoskamatu 20. a. vanuseni. Hiljem, olles õppinud lugema ja kirjutama küla preestri juures ja omandades iseõppimise teel teatud alghariduse, sai väikese kantseleiametniku koha. Poja Feodori pani ta päälle algkooli lõpetamist ristiisa juure kingsepaametit õppima. Viimaselt sai Feodor Ivanovič ka oma perekonnanimi — Šaljapin. Kingsepa juures töötas Šaljapin 15 a. vanuseni, ühtlasi lauldes kaasa kohalikus kirikukooris. Seda ajajärku armastas ta hiljem nimetada oma solfeggio-kooliks.

Tema oma sõnade järgi tekkis tal suur huvi näitlejaks saada, jälgides laada balaganides üht tuntud tolaeagset naljameest. Esimesi teatrietendusi nägi ta 12-aastaselt, kuna umbes 15-aastaselt kirikukoori kaudu pääsis sel ajal Kaasanit külastava ooperi abikoori.

Elukutseline näitlejakarjäär algas Šaljapin'il 17-aastaselt, mil ta Ufa linnas ooperikoori astus palgaga 20 rubla kuus. Tema lauluanne äratas varsti tähelepanu, ja kui kord üks bariton päev enne „Halka“ etendust keeldus Stolniku osa laulmast, paluti, et Šaljapin päästaks etenduse. Ootamatu debüüt õnnestus, Šaljapin sai 5 rubla kuus palka juure ja juba teisi osi. Sel hooajal laulis ta edukalt Fernando't „Trubaduuris“ ja Tundmatut „Askoldi hauas“. Hooaja lõppedes lagunes trupp ja Šaljapin'ile muretseid toetajad koha maavalitsuses. Kuid joounud ootamatust edust laval ei kannatanud noormees kaua laua taga küüruta-

mist ja kartes kohta üles ütelda, sõna otseses mõttes põgenes Ufast. Algas rändamine, ühest lagunevast trupist teise, kus vahete vahel kõhutäie hankimiseks tuli otsida juhuslikku tööd. (Sellest ajast on pärit ka müüdid, nagu oleks Šaljapin olnud sadamatöölaine, burilakk jne.)

Lõppeks, olles sattunud äärmisse viletsusse, leidis Šaljapin ennast järgmisel suvel Tifliisist, kus tal korda oli läinud saada kantseleiametniku koha raudteevalitsuse osakonda. Sellest haaras ta oma sõnade järgi kinni nälgitud looma kiindumusega ja otsustas teatrile selja pöörda.

Siiski ei kestnud see kaua. Kaasametnikud, kuuldes Šaljapin'i laulu, hakkasid tungivalt pääle käima, et ta laseks ennast kuulata linna kuulsamal lauluõpetajal prof. Ussatovil. Viimane oli varem olnud Moskva Suure Teatri ooperilaulja, tenor, ja lavast loobudes tegutses edukalt lauluõpetajana Tifliisist. Šaljapini häälest ja muusikaalsusest sattus Ussatov siiralt vaimustusse ja hakkas teda maksuta õpetama, pääleste veel aineliselt toetades. Järgnesid esinemised lauludega ja ooperikatkenditega kohalikus muusikaharrastajate ühingus.

Šaljapin'i enda sõnade järgi oli Ussatov'il kui inimesel ja õpetajal määratu suur tähendus tema edaspidises kunstilises arengus. Ussatov ei õpetanud mitte ainult hääle tehnilist valitsemist, vaid ta pani erilist rõhku hääle värvingute arendamisele. Lisaks sellele oli ta veendunud Mussorgski muusika austaja. Imelikul kombel kõik, mida Ussatov mängis või laulis Mussorgskist, tundus Šaljapin'ile eriti arusaadav ja omane. Pärast Ussatov'i teoreetilisi seletusi uutest vooludest muusikas tundus Mussorgski muusika Šaljapin'ile tema enda seletust mõõda eriti venepärases ja arusaadavana.

Kui hiljem Šaljapin koha sai Tifliisi ooperisse ja omades linnas teatud populaarsuse, sagedasti mitmesugustel kontsertidel hakkas esinema, võttis ta tihti Mussorgski asju kavasse. Rahvas neid eriti ei armastanud, kuid andestas nende laulmise Šaljapin'ile ta hääle pärast. Vaatamata noorusel (20 a.) ta omandas teatris juba väljapaistvust, kandes kogu bassi repertuaari. Oma mälestustes Šaljapin kirjutab: „Ussatov'i õpetused ei olnud asjata. Ma uduselt püüdsin millegi uue poole, kuid just mille poole, seda ma ei tajunud. Tegelikult elasid täielikult vanas ooperi šabloonis, olles

veel väga kaugel ooperi-revolutsionääri osast.“

Edukas hooaeg Tifliisis eriti tiivustas noort Saljapin'it. Olles kogunud natuke raha, otsustas ta sõita Moskva. Sää! märkas ta veel suuremaks rahulduseks, et tema töö Tifliisis polnud teadmata Moskva teatringkonnas. Üks tuntud ettevõtja palkas ta suvisesse ooperitruppi esinemisteks Peterburgis „Arkadia“ aias. Täitus Saljapin'i unistus pääseda päälinna. See ettevõtte aga varsti lagunes. Saljapin jäi Peterburki ja sügisel sai koha ühes era ooperitrupis, mis tegutses n-n. Panajevi teatris. Sellest pääle õieti algab Saljapin'i kuulsus. Peterburgi seltskonnas hakati temast kõnelema kui lauljast, keda peab kuulama minema.

Teiste hulgas kuulis Saljapin'it Panajevi teatris ka N. N. Figner, Maria Teatri tenor, keiserlik solist. Viimane oli sel ajal Peterburgis väga kuulsus. Tema iga-aastaseid kontserte, abikaasa lauljanna Medea Mey kaastegevusel, alati täiesti uue eeskavaga, peeti linna paremas seltskonnas hooaja suursündmuseks. Figner, vaimustudes Saljapin'ist kui lauljast, tegi viimasele tollal peagu uskomatult austava ettepaneku — olla kaastegev tema järgmisel kontserdil. Sellest kontserdist kirjutab I. Amfiteatrova¹⁾ oma mälestusis: „Publik, nagu harilikult Figner'i ja Mey kontsertidel, oli juba enne algust ülevas tujus ja algusest pääle plaksutas meeletult. Mõlemate esinemisele järgnesid ovatsioonid. Plaksutamine vaikis. Paus. Ukse raamistusse, kust trepp viis üles estraadile, ilmus ärritusest kaame nägu sirgete, värvitute juuksesalkude all. Nägu tõusis ikka kõrgemale ja kõrgemale. Pikale kõhnale kogule ei näinud lõppu tulevat. Saalist kuuldus naeruturtsatusi. Hakkas laulma: — neil õige aimdus!..“²⁾ Kuidas? Rahvas, kes harjunud basside traditsiooniga, rõõgata seda fraasi kõige jõuga, kuulatas üllatunult teravamalt. Oivaline, sügav, kuid valitsetud hääl esmakordselt segitas rahvale lihtsa ja vastuvaidlematu tõe, et poolakad ju magavad ja äratada neid rõõgatusega ei ole hoopiski tarvis. Ja mida kaugemale laulab see koomiline, valgevereline pikatoimega noormees, seda sagedamini vahelatakse publikus vaimustatult-üllatunult pilke. Sää! räägitakse mingisuguseid uusi sõnu. Sää! ilmneb kumeralt uues, sügavalt liigutavas valguses Sussanini kuju. Isegi muusika oleks nagu kuidagi uueks, senikuulmatuks muutunud.

Lõpetas... Hetk pühalikku vaikust... ja korraga vaimustuse torm, vapustav ning lakkamatu. Kostavad hüüded, nõutakse

¹⁾ Kirjanik A. Amfiteatrova'i abikaasa, näitlejanna.

²⁾ Sussanini aaria Glinka ooperist „Elu tsaari eest“.

liisa, ei lasta lahkuda estraadilt. Ärevus ei taha vaibuda. Kõneldakse ainult Saljapin'ist. Figner'id oleksid nagu unustatud. Peterburgis oli ühe publiku pailapse võrra rohkem.“

Varsti ulatus Saljapin'i nimi ka Maria Teatri direktsoonini, kes ta pooldest hooajast solistiks palkas. See oli 1895. aastal, mil Saljapin sai 22 aastat vanaks. Seega oli temal meeteorina kätte saadud kõige kõrgem aste, mis ooperi alal Venemaal üldse võimalik oli saavutada. Kuid vaimustus ja hoog, mis Saljapin'i nii kaugele olid aidanud, kuidagi takerdusi keiserliku teatri kroonulikult kuiva režiimi.

Maria Teatril polnud bassidest puudust — neid leidis sää! umbes 10 solisti, nii et Saljapin'i palkamine oli toimunud ainult kunsti huvides. Anti talle ka suurem osa — Ruslan, Glinka „Ruslan ja Ludmilas“, kuid lühikese ettevalmistuse tõttu, tingitud Saljapin'i liig suurest eneseusaldusest, ei suutnud ta läbi lüüa. Hiljem anti temale krahv Robinsoni osa Cimarosa ooperis „Salajane abielu“. Kuid läbi ei lõonud Saljapin'ega kogu ooper.

Oma mälestustes ütleb Saljapin, et ta tänab jumalat nende esimeste läbikukkumiste eest. Need ajasid temast välja upsaka eneseusalduse, mida igasse noore kunstnikku sisendavade kodused austajad. Ta hakkas kartma hoolimatult pääliskaudust ja tuli veendumusele, et iga osa tuleb kanda südame all kaua, et see kujuneks täiuslikuks. Neist ebaõnnestumistest jätkus Saljapin'i väikeste osade pääle jätmiseks. Siiski hooaja viimaseks etenduseks õnnestus tal saada Möldri osa „Näkineius“, mida ta juba Tifliisis oli laulnud. Sellega saavutas ta ootamatult suure edu. Suveks anti talle kätte Olovernese osa Serov'i „Juuditis“. Selle osa õppimiseset ei tulnud aga midagi välja, sest suveks palgati teda esinema Nižni-Novgorodi, kus sel aastal oli järjekordne laot.

Siin juhatas saatus Saljapin'i kokku mehega, kellel oli määratu mõju tema edaspidisele arengule. See oli Savva Mamontov, tuntud rahamees ja mätseen, kes Moskvast oma ooperit ülal pidas ja oli ka Nižni-Novgorodi ettevõtte finantseerijaks. Mamontov ise oli nooruses omandanud põhjaliku kunstilise hariduse, tundes huvi mitte ainult ooperi, vaid ka kujutavate kunstide vastu. Mamontov taipas Saljapin'i suurt annet ja, makstes ära Maria Teatrite lepingumurdmise trahvi, viis ta sügisel kaasa Moskvasse. Siin oli Mamontov'i ümber koondunud vene kuulsamate kunstnike ring, nagu maalikunstnikud Vosnetsov, Serov, Korovin, Vrubel, helilooja Rahmaninov, jne., kellede hulgas Saljapin kunstilises mõttes n-ü. üleskasvas. Mamontov valis repertuaari pää-

miselt Šaljapini amplua kohaselt, jälgides isiklikult tema arenemist. Ja Šaljapin arenes kiiresti, luues ühe osa parema kui teise ning sammudes võidult võidule. Kui kahe aasta pärast Mamontovi trupp tuli Peterburki võõrusetendusele, kõik jahmatasid, kuivõrd kolossaalseks ja viimistletuks oli Šaljapini anne selle aja jooksul jõudnud areneda. Mamontovi teatrisse jäi Šaljapin neljaks aastaks, hiljem sõlvides lepingu keiserlike ooperiteatritega Peterburgis ja Moskvas. Sellest ajast päälle sammus ta võiduteed ning varsti ulatus ta kuulsus kauge üle Venemaa piiride.

Ooperi alal oli Šaljapin suur realist ja uuendaja, kes purustas kõik senised kivistunud traditsioonid. Tema loodud ooperikujud olid uued, ennenägematult veenvad ja kunstiliselt viimistletud. Neist tähtsamateks, peagu ajaloolisteks võiks pidada Boris Godunovi, Joanni Julma „Pihkvataris“, Mefistot Gounod' „Faustis“ kui ka Boito „Mefistofeleis“, nimiosa Masseneti „Don Quijote'is“, Don Basiloti „Sevilla habemeajajas“.

Kui inimene omas Šaljapin terava loomupärase mõistuse ja korraliku hariduse, vaatamata oma kirevatele nooruspäevadele. Ta kõneles vabalt mitut keelt, joonistas hästi, millise ande ta on pärandanud oma vanemale pojale, ning oli üldiselt oivaline seltskonnainimene ja võrratu anekdootide jutustaja. Ta tundis ennast „oma inimesena“ esteetiliselt hellitatud kunstiringis, kriitilise mõistusega nõudliku intelligenti hulgas kui ka kõige lihtsamate inimeste juures. Šaljapini sõber, kirjanik P. Pilski kirjutab, et tema isik paistnud koosnevat kahest inimesest. Üks — kuulus Feodor Šaljapin, kes

olles teretulnud suure hulga selle ilma kuulsaate ja vägevate juures ja sammudes võidult võidule liikus majesteetlikult oma kuulsuse aupaistuses. Tema järel aga liikus teine, valgepäine, alati kõhklev ja hingepõhjas kartlik inimene, kes sageli tundis hirmu oma võitude ees ja keda võis nimetada lihtsalt Fedjaks.

Töö juures oli ta väga järjekindel, püüdes mitte rutata. Oma kunsti armastas ta fanaatilisel, vihates tõsiselt diletantismi ja pääliskaudsust. Ooperid õppis ta ära kaanest kaaneni, teades täpselt kõik osad. Ta näis alati teadvat mis ta tegi ja miks ta seda tegi, pidades ennast esinemistel valju kontrolli all. Ta ei liialdanud kunagi ande või inspiratsiooni tähtsusega. Ta ei kaotanud laval hetkekski võimet enda tegevust kontrollida ja ei hinnanud kunagi alateadvuslikku hoogu. Selle kohta kirjutab ta teravmeelselt: „Näitleja inspiratsioonipuhangus haaras noa ja haavas sellega vastamängijat... Minu arvates säärase kontrollimatu loomingu tagajärgede eest tuleks näitleja soolaputkasse viia.“

Šaljapin ühtlasi ei kartnud märkusi, kui need olid hätahtlikult tehtud ja hindas nõuandeid. Kuid vihastas, kui talle tehti komplimente, kui ta enda arvates halvasti oli laulnud või mänginud.

Vaatamata sellele metoodilikkusele ja töökusele oli ta suure žestiga elus ja lõbus-tusis ning talle meeldis see joon ka teiste juures. Ta armastas ütleda: „Meie kired ja tungid meenutavad ehtsat vene tuisku, mis kõik su ümber pimedaks keerutab.“ Teda ennast keerutas tugevasti ja ta ehtne vene loomus sageli avaldus laias kaares.

Joosep Saare tegevusjuubelid

3. aprillil tähistas koolide traditsioonilise kevadkontserdiga Joosep Saar oma 10-neaasta tegevusjuubelit Viljandis laulu- ja muusikaõpetajana. Kuigi 10 aastat ei ole erilisel pikk aeg, võib siiski seda käesoleval juhul alla kriipsutada. Joosep Saar asus Viljandisse laulu- ja muusikaõpetajana Paidest 1927. aasta sügisel. Tema all on saanud muusikaõpetust tuhanded Viljandimaa noored, kelledest väga mitmed on siirdunud elus end edasi arendama muusika alal. Kümne aasta jooksul on J. Saar saanud hakkama igal kevadel suurema kooli-kontserdiga. On kantud ette õpilastega ka tusedamaid asju, isegi osi oopereist.

Hinnatav erilisel on aga Joosep Saare tegevus väljaspool kooli. J. Saar on väge-

valt kaasa löönud kõigis suuremates muusikalistes üritustes, olnud juhiks Sakalamaa laulupidudel, Põltsamaa laulupäevadel, edasi teistes maakondades, Türil, Paides j. m. Alati igal suuremal aktusel on J. Saar ikka olnud koori või orkestri ees. Praegu on J. Saar päle oma ametikoha laulujuhina tegelev veel Helikuusti Seltsi meeskooris ja Naiskodukaitse linna malevk. jsk. naiskooris. Väärrib märkimist, et ta oli 7 aastat „Koidu“ segakoori juhiks. Ühtlasi on J. Saar XI üldlaulupeo instruktoriks.

Veelgi tähtsamaks muudab aga asjaolu see, et käesoleval kevadel täitub ühtlasi J. Saar'el 30 aastat sellest, kui asus esmakordselt laulukoori juhutama, mis toimus Helsingis.

Mõningaid muljeid Stokholmist

Eesti saadik Stokholmis hra Laretei oma perekonna keskel; vasakul lauljanna A. Amjärvo.

Meil süvenevad sõprussidemed Rootsiga järjest ja rootslased suhtuvad eestlastesse praegu vägagi hästi. Selleks on kaasa aidanud viimasel ajal väliselt kaunis pisikesed asjad, nagu näiteks Kaarel XII mälestusmärgi püstitamine Eestisse — ja vähemalt Narva linna teab nüüd iga Rootsi koolijütski.

Kahtlemata ka meie kuurortide turismikorraldus on üks tähtsam sõpruse süvendaja. Kui tekib kusagil jutt, ning sinult küsitakse — kust pärit, siis kuulates, et Eestist, läheb rootslase nagu alati lahkeks ja tähelepanelikuks. Muide aga peab ütleva, et „meie Skandinaavia velled“ on küll ülimal määral viisakad, kuid sääljuures vähese jutuga ja tunduvad veidi temperamenditud, võrreldes meiega.

Rootsi on niisama nagu Inglismaagi väga huvitatud spordist, ja kui meil juba tõstetakse hädakisa, et sport noorsoos hävitab

kunstihuvide (meil muidugi päämiselt laulu-harrastuse), siis meie nende sportimiseni pole veel kaugeltki jõudnud! Jutuajamisel säälsete muusikategelastega kuulsin kaebusi, et kontsertide andmine tegevat raskusi, kuna rahvas olevat sensatsioonijanaline, armastavat kergest šlaagrimuusikat jne., aga siiski on neilgi oma kontserdiharrastajate ringid, kes asja kasuks võitlevad ja seda kultuuri edasi viivad.

Meil on ju võrdlemisi vähe tuntud nende muusika ja heliloojad, kuid sääligi leiduvad omad „tugevad sambad“, ning just neil päevil pidas 70-aastane Hugo Alfvén mitmekordset muusikategevuse juubelit, kus Upsalas olid sel puhul suured pidustused. See helilooja on palju ilusat annud oma loominguga (oli võimalus tema töid sirvida).

Kahjuks pole minu teada säältpoolt aga selleks kuigi palju tehtud, et oleksime võinud rootsi loominguga tutvuda. Siin ava-

neks mõlemale poolele veidi uut tegevusvälja. Arvan, et meie peaksime algatajad olema ja käed külge panema mõlemapoolse kunsti ning kunstnike propageerimisel. Muidugi kõige enam ühist ja arusaadavat keelt võib üldse kõnelda just muusika.

Muide, mis puutub kontsertide korraldamisse Stokholmis, siis on see palju kallim kui meil (umbes 500—1000 krooni, oleneb, millist saali kasutada), kuid mitte sugugi lootusetu ettevõtte. Ruumipuudusel ei saa selle juures pikalt peatuda. Siis aga veel üks asi, nimelt: miks ei ole püütud luua paremat kontakti Stokholmi ringhäälinguga? Sääb vastatakse sellele nii, et nemad on nõus kunstnike vahetamisega, kuid mitte meiepoole väikese tasuga, sest meil pakutavat 50 krooni (nagu tähendas dir. Broman), kuna nemad maksavad välissolistidele sääb 150 krooni.

Mu seekordne Stokholmi külastus sündis õieti ühe meie lauljatar, prl. Agnes Amjärve seltsis ning meil oli võimalus külastada teatreid ja kontserte. Praegu on sääb teatrit hooaeg juba lõppenud; see kestis vaid esimese maini (niisiis lühem kui meil), kuna kontserthooaeg läheb 15. maini ja mai lõpuni juba olenevalt ilmastikust.

Kuninglikus Ooperihoones anti parajasti ooperitest „Parsifal“ ning „Orfeus ja Eurydike“, millistest ainult viimast võisime kuulda. See Gluck'i teos, mis pärit 18. sajandi teiselt poolelt, osutus väga huvitavaks. Lavastanud oli Harry Slangenberg, dekoratsioonid teinud Jon-And ja dirigendipuldri oli Kurt Bendix, kes alles noorevõitu, kuid näitas end nõudliku ja andeka juhina. Läks see ooper sääb muuseas 126. korda ja nimelt väljamüüdud majale, nii et juhuslikult oli veel võimalus saada paar piletit kolmandale rõdule. Lavastus oli väga häa. Too romantiline ooper sisaldab endas palju balletti, ning siin anti palju ilusat, koos toredate dekoratsioonidega ja huvitavate lavatehnoloogiliste efektidega. Lühidalt: lavapildid vahetati suitsupilvede projekteerimisega erilistele võrk-eesriietele (mida ette lasti momentses pimeduses) ja üldse vahemuusika täienduseks huvitavate projekteerimistega horisondile. Lauljaist siin kolmest pääosalisest Gertrud Pálsón-Wellergrén Orfeuse osas oli silmapaistev metsosopran. Kuid imelikuna tundub siiski vanus oopereis too komme, et naine laulab meespartiid. Häa oli aga ka Helga Görliin (Eurydike) ja samuti Hjördis Schymberg (Eros). Lõpuks peab veel ütlema, et koor võlus oma sulavusega ja pianoga. Siit üks järeldus: meie „Estonia“ koor omab kindlasti parema häälematerjali, sest peagu kõik on hääd solistid, kuid selle tõttu pole aga säärast ühtesulavust kui masskooril.

Samas majas (Operan) võisime näha ka Joh. Strauss'i operetti „Mustlasparun“. Kõigepääalt meie oleme niipalju ette jõudnud, et meil on oma ooperi- kui ka ooperitikoosiseis (päälegi dublantidega!), kuid Stokholmis on lauljate pöud nähtavasti siiski suurem — ooperitikoosiseis laulab ka ooperetis. Võiks arvata, et see sündis vaid nüüd, sest Strauss'i ooperetid polegi nii vähenõudlikud häälele, aga ma veendusin selles juba mõni aasta tagasi. Pääosa laulis „Mustlasparunis“ Jussi Björling, kes alles õige noor, kuid juba rootsi kõige kuulsam tenor, või laulja üldse praegu sääb. Ta on ka tõesti häa (lauliselt!), kuigi teda arvustus just äsja selle esietenduse puhul „materdas“ — muidugi osa sobimatused pärast. Ta omab ühtlase registri ja kõrged toonid, on ainult „tsipake“ lühike ja paks, nagu kuulsamad tenorid ikka. Järgmisena mainiksin väga hääd metsot Inez Köhlerit. Muuseas torakas aga silma, et meie „Töölisteatri“ Teetsovile on sääb täpne koopia väga häa bassina, nimelt Emile Stiebeli isikus. Ei oleks uskunud, et võiksid kaks nii sarnast isikut leiduda, päälegi mõlemad teatri koomikud; nende väline kuju, häälekõla, kõne lopsakus, kõnnak, kõik, kõik... Ainult ma ei tea, kas too sääb ka „nii ilusaid“ anekdoote oskab jutustada kui meie Sass Teetsov?

Muide, meil oli au tutvuda Kuningliku Ooperi šefi prof. Forsell'iga, kes olnud rootsi kuulsaim ooperibariton ja praegu kuulsam laulpedagoog ning kunstide minister. See auväärne härra, kes jõudnud 70. eluaastasse, on aga täis noorust, pikk, sirge ja sajabrotsendilisel aristokraatlik. Prl. Amjärvel võimaldus õnneliku juhusega talle ette laulda mõned aariad, mil puhul prof. Forsell andis kiitva hinnangu. Jutlemisel, mis kestis üle tunni, selgus, et prof. Forsell on Eestis viibinud ja mäletab mõndagi meie ooperiartistidest. Kuulsime räägitavat, et tema loodud kujud, nagu One-gin ja Scarpia, olevat unustamatud. Tuleval aastal aga lahkuvat ta teatri tegelikust juhtimisest. Tolle eestisõbraliku (nagu tähendas hiljem meie saadik hr. Laretei) ja rootsi suurima autoriteedi juures olevat õppinud omal ajal ka Aleksander Arder.

Teistest teatritest külastasime veel „Oscars Teatrit“, kus läks juba veebruaril (!) kuust saadik päev-päeva kõrval Lehar'i ooperett „Naeratuste maa“ ning siis teist nädalat külalisena esines Martin Öhman, prints Sou-Chongi osas. See kuulsam rootsi tenor, kes juba kaugel üle keskea, on suuremalt osalt elanud Berliinis, nüüd aga jäävat kodumaale. Ta olevat annud suurepäraseid ooperikujusid. Kuuldes teda esmakordselt tolles väikeses (siiski 900 isteko-

haga) teatris, jäi ta väga sügavasti mällu, väga hää mänguga kui ka lauluga, ja võib arvata, et ta on olnud üks nende „kuld-laulikutest“. Siis teatris oli nimetamisväärt veel primadonna Ingrid Arnoldson hää lauluga kui ka ilusa kujuga. Eriti tahaksin nimetada subretti Dagmar Bentzen'it, kelles leidub palju šarmi ja meeolelude mitmekesidust. Muide siin aetakse läbi juba lihtsamate kostüümidega kui ka deko- ratsioonidega. Lavastajaks Harry Berg- vall, dirigendiks John Hellstenius. Orkestris oli ainult 18 meest ja suuremalt jaolt vanemad härrad, noore kontsertmeist- riga eesotsas. Lava ja orkestri vahel ei juhtunud kusagil logisemist ja üldine dist- sipliin oli eeskujulik. Omapärast võiks mär- kida niipalju selle teatri kohta, et siin algu- ses ja vaheajadel lastakse vastavale linale reklaami.

Ülejäanud teatrites läks „Vasa Teatris“ samuti päevast-päeva operett (Stokholm vist armastab väga operetti?), mida polnud aga võimalus näha.

Kontserthoones, mis kuulub Stokholmi ilusamate ning moodsamate ehitiste hulka, kuulsime sümfooniakontserti, mida juhatas Fritz Busch, kes sääl on kohalik tähtsam dirigent (rahvuselt sakslane). Solistina esi- nes aga nende pianist Carl Tilius. Viie- kümmneliikmeline orkester näitas väga täp- set koosmängu oma juhi all. Kavas olid esindatud Berlioz, Saint-Saëns, Kodaly, Beethoven. Suur saal, suurem (kahe rõdu- ga) meie kontsertsaalist, rahvast peagu täis. Busch'i dirigeerimisel läheb sääl nüüd oma 10 sümfooniakontserti mõne nädala jook- sul, igakord ise solistiga ja uue kavaga.

Kontsertide korraldus üldiselt on sääl hoopis teissugune kui meil. Teatud agentu- rid, kontsertbürood ja agendid kuulutavad välja oma kontsertide seeriad, millede vää- rüst publik juba nähtavasti kogemuste na- jal umbes ette arvata võib. Kontserthoones on aga veel üks väiksem saal, umbes 700 kohaga, rõduga, äärmiselt mugav (mõle- mad saalid viimse kohani punase plüüšiga polsterdatud ja vaibatatud) ning ilus. Nagu oli näha, ka sisseehitatud kinoaparatuuri kambritega. Mis aga kummalgi saalil puu- dub, see on orel.

Väikeses saalis kuulsime šveitsi pianisti Adrian Aeschbacher'it, kes hästi tõl- gitses ja eeskujuliku tehnikat näitas. Pub- lik käitub teisiti kui meil (oli alla saja in- mese): jälgitakse nii vaikselt, et kärbse len- du võiks kuulda, kuid kava lõppedes tõus- takse püsti, ega pole kellelgi soovi lisapalu kuulda. Sama suhtumise osaliseks sai ka eelmained kontserdi rootslasest solist, kui- gi hästi mängis.

Mis puutub aga kinodesse, siis käinud

neis pole, kuid tean, et need on nii täis Stokholmis, et mõnes kohas tuleb piletid nädalaks ette tellida, eriti esietendustele. Muuseas ei ole sääl aga kino odavam teat- rist nagu meil, vaid ühes hinnas, s. o. pari- mad platsid oma 8 krooni.

Huvitav juhust oli sattuda ka Stokholmi Eesti Seltsi, kes oma koosolekuid peab iga kuu esimesel teisipäeval. Ühel niisugusel aprillipäeval viiski meie reisulaeva kapten Yllo meid koos hulga teistega sinna. Praegu on sääl eesotsas rohkem naised. Muuseas sekretäriks Tallinnas tuntud lauljatar pr. Koljo. Kaugemad ja asjalikumad mehed näivad siiski olevat meie kapten Yllo ja hr. Tiitus. Kuid eriti meeldivaks üllatu- seks oli Stokholmi saatkonnas tutvumine meie säälse saadiku hr. Lareteiga, kes Eesti Seltsi juures asutanud mõni aeg ta- gasi naiskoori, kellega juba esinetudki kin- nisel Balti-kontserdil (solistina pr. Loo „Estoniast“), kus kavas olnud meie uuemat kooriliteratuuri. Nii hää nimega diplomaadi ringkonnast leida ka hääd muusikatundjat, kellega iga küsimuse üle võib huvitavalt vestelda, see tuli üllatusena, kuigi sellest kodumaal kaudselt olin kuulnud. Ka tü- reid, kes pühadeks saabusid vanematele Tal- linnast külla, kasvatatakse muusikalises vai- mus ja noorem õpib praegu Tallinna kon- servatooriumis pr. Kõrbi klaveriklassis. Hr. saadik ühes abikaasaga näitasis meile üles erilist lahkhust ja vastutulelikkust, mil- lest jäävad parimad muljed Stokholmist.

R. K.

Võru muusikamehe juubel.

2. aprillil pühitses Võrus elutsev muusi- kamees Juhana Kotkas oma kahekordset juu- belit — 30 a. tegutsemist muusika alal ja 60-a. sünnipäeva.

J. Kotkas sündis 1878. a. 21. märtsil (v. k. j.). Sai esimest õpetust viiulimängus ve- neaegses Tartu õpetajate seminaris. Olles lühikest aega kooliõpetajaks Tartumaal, Pangodi vallas, loobus koolitööst ja õppis viiulimängu Riia endises keiserlikus muusi- kakoolis, õpetaja Greksmühl'i juures ja Pe- terburgis Pollaki eraõppeasutises conserva- tooriumi õpetaja prof. Krüger'i juhatusel. 1917. a. asus J. Kotkas elama Tallinna, kus peagu oli ainsaks viiuldajaks. J. Kotka juu- res on lühemat või pikemat aega õppinud hulk praeguseid viiuldajaid, nende hulgas ka praegune Tartu kõrgema muusikakooli õppejõud Evald Turgan. Eesti iseseisvuse ajal on J. Kotkas olnud laulu- ja muusika- õpetajaks Viljandi linna keskkoolides, kus kirjutas eestikeelse viiulikooli, mille esimene trükk ilmus 1928. a., teine 1936. a.

V. Reiman

Muljeid ungari muusikaelust

Veenud pool aastat Budapestis ja jälginud selle aja jooksul säälselt muusikaelu, võib konstaleerida, et see on väga intensiivne ja mitmeti erinevigi meie omast. Kõigepeält torkab silma suur töömeeleolu nii õpilaste kui ka kunstnike poolel, ning teistest küljest publiku pidev huvi ja osavõtt sellest tööst, eriti omast rahvusest kunstnike tööst. Pean säälselt muusikapublikut üldiselt arenenuks, ja seda paljudel põhjustel. Ungarlaste usklikkus on üldtuntud tõsiasi, sääljures väga suur protsent ungarlastest on katoliiklased. Katoliku kiriku mõju aga inimeste muusikalise taseme tõstmisel on vaieldamatu.

Kiriku mõju ses suunas algab juba laste juures. Koolis kasvandikud on sunnitud õppima väga palju kirikumuusikat, ja nagu teada, põhjeneb see poliifoonial. Laudakse Palestrina'st alates ning lõpetades praegusaaja heliloojatega. Nii juba kümneaastaste laste laulutehnika tase on üllatavalt kõrge.

See kirikumuusika arendav mõju kestab aga kogu inime, kuna peagu igal kirikul on oma palgaline laulukoor ja sageli ka orkester, kes ilustab või õigemini süvendab jumalateenistusi, kandes ette messe, kantate, oratooriume jne.

Kas sel või mõnel muul põhjusel on klassikaline repertuaar kontsertidel ja isegi Kuninglikus Ooperis aukohal. Teisest küljest on jällegi ungari rahvamuusika ja mustlas-orkestrid üldtuntud, ja ma võin oma tähelepanekute varal ütelda, et mängigu orkester mistahes pala tuhandetes ulatuvate rahvaviiside hulgas, alati on rahvas võimeline kaasa laulma.

Nagu eespool üteldust võib järeldada, on sääil laulukooride tase õige kõrge, laudakse päämiselt kontrapunktilise koega koorilaulu, millised on tehniliselt väga rasked.

Koorid ei ole suured, keskmiselt 40—70 inimest, kuid valitud materjaliga. Samuti korraldatakse à-cappella kontserte sageli paljude kooride poolt ühiselt, kusjuures iga koor esineb 2—3 palaga. Sääljures tekib teatud võistluse pinevus. Igal kevadel korraldatakse ka koolidevahelisi võistluslaulmisi.

Kontsertpubliku kasvatamiseks mõjub veel palju kaasa miljonilinna Budapesti asukoht Kesk-Euroopas. Budapesti külastab väga suur arv nimekaid väliskunstnikke. Siinjuures olgu ungarlaste auks üteldud, et nad nende kõrval ei hinda alla oma muusikuid, pigem vastupidi. Umbes võrdse taseme juures on omamaalasel garanteeritud alati suu-

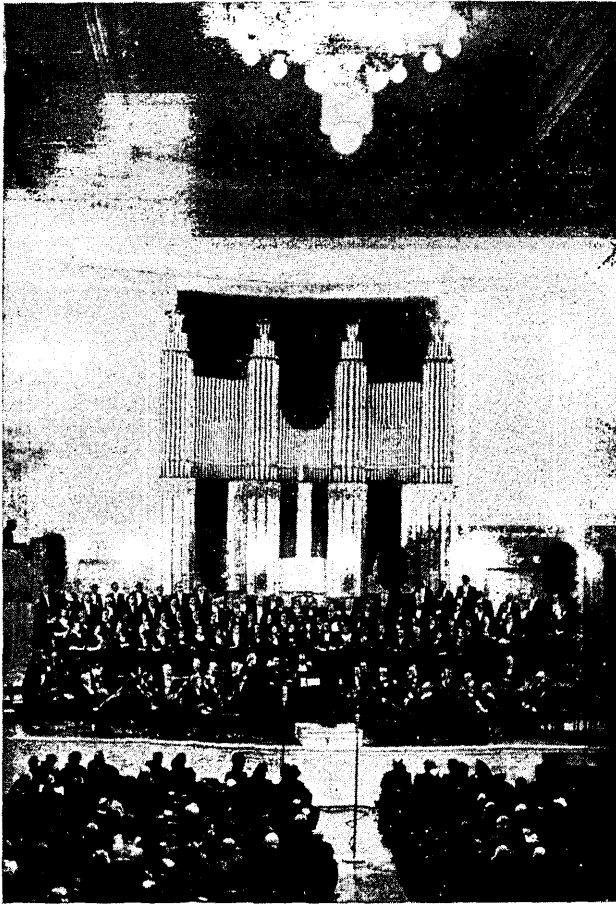
rem kuulajaskond ja suurem aplaus kui välismaalasel. Olen näinud juhuseid, kus Bartok'i välja tulles aplaus kestis vähemalt 5 minutit, enne kui ta sai mängima hakata.

Inimeste huvi kontsertide vastu illustreerib veel fakt, et kontsertidele tehakse äärmiselt vähe eelreклаami, nii et sissesõitnud inimesel on esialgu raske orienteeruda. Näiteks olin elanud kuu aega Budapestis ja kuulsin sellest, et Toscanini juhatub, alles paar päeva pärast kontserti. On nimelt kaks kontserbürood, kes korraldavad suurema osa Budapestis toimuvatest kontsertidest. Sääil käivad inimesed ise andmeid hankimas, ja sageli ostetakse abonementpiletid terve hooaja pääle. Publikut leidub häädele kontsertidele alati.

Kuninglik Ooper töötab 6 päeva nädalas, ja olgu kohe alla kriipsutatud—peagu alati väljamüüdüd majaga. Sääljures repertuaaris püsib väga palju meil Tallinnas „ajast ja arust“ hinnatud oopereid ning isegi 17. sajandi omi. Ooperi trupp ja koor on võrdlemisi suured, kuna nad jaksavad hoida ettekandevalmis aasta jooksul vahest üle 30 ooperi (ja balleti), nii et ühe sesooni jooksul kordamisi on väga vähe. Olgu kuidas tahes, kuid see on tõestus väga suurest tööst, mida sääil tehakse, kuna koor ja orkester on kõikides ooperites sama.

Ooperi iseloomustuseks ütleksin: dekoratsioonid ja tualetid — väga hääd; mäng — keskmine, vahel alla keskmise; häälematerjal — mitte eriti hääl (kuna Viini ooper senini meelitas paremaid lauljaid suuremate palkadega enda juure); rütm, fraseerimine, kontakt dirigendiga, ettekande kindlus — hülgav. Päärõhk lasub muusikal.

Kuna Ungaris on palju sümfooniaorkestreid ja kuna ooperi orkestris on hääd palgatingimused, siis vilunud orkestrantide tung eespool nimetatud orkestrisse on suur ja selle tõttu võimalik tugev seleksioon. Sellele on seletav orkestri kõrge tase. Pääle selle ei muutu orkestrantide töö seetõttu liiga mehaaniliseks, et orkestris kõik vastutavad või raskemad instrumendid (kardpillid) töötavad kahe vahetusega. Kontsertmeisterid on koguni 3. (Siinjuures üks huvitav tähelepanek: kontsertmeisterid näivad olevat paljude orkestrites kõige nooremad mehed.) Raskemate kavade puhul vahetatakse koosseisu ühe õhtu jooksul. Kuna orkestris leidub hulk tagavaramängijaid, pole korraga mängijate arv stabiilne, vaid see kõigub vajaduse järgi. Keskmiselt on see arv 70 ümber.

Budapesti „Palestrina-koor“ „Estonia“ kontsertsaalis Beethoveni „Missa Solemnise“ ettekandel.

Suuremaid sümfooniakontserte korraldab peamiselt Budapesti Filharmoonia Selts. Kõik paremad mängijad on selle seltsi liikmed, seetõttu selts, töötades kontaktis ooperi ja teiste asutistega, kes omavad orkestreid, võib panna välja väga suure ja tugeva koosseisu. Harilikult Filharmoonia Seltsi kontsertidel orkestri tuuma moodustab ooperiorkester.

Orkestrites üldiselt on silmatorkav eriti keelpillimängijate kõrge tase. Budapest on püsinud seetõttu õnnelikus olukorras, et sääl on töötanud juba mitu inimiga silmapaistvad pedagoogid keelpillide alal (Bloch, Hubay jt.), kes on viinud üldise mängutase väga kõrgele.

Olgu veel muuseas üteldud, et mingi „kirjutamata säädus“ näib Ungaris jagavat

mängijad kahte liiki: mustlased ja juudid — lokaalides mängijaiks ja ungarlased — sümfooniaorkestreis mängijaiks. Loomulikult leidub selles reeglis erandeid.

Muusikute ettevalmistamine Budapestis on väga kõrgel tasemel. Tähtsama õppeasutisena sel alal tuleks nimetada Kuninglikku Fr. Liszti nimelist muusikaakadeemiat, mille on riiklik ettevõtte ja töötab üle 800 õpilasega. Mainimisväärne on kõigepäält suur tööpinge, millele on osatud allutada õpilasi. Kord on selles õppeasutises väga vali ja õpilase eksimuse puhul akadeemia korralduste vastu tehakse temale märkus, et akadeemial pole õpilasi vaja, vaid õpilane vajab akadeemiat. Korduvate eksimuste puhul akadeemia määruste vastu ähvardab õpilast väljaheitmine. Mul endal oli

juhus näha, kui õpilane 10-minutilise hili-nemise eest ansambli tundi sai teist 10 mi-nuuti rielda, enne aine professorilt ja siis sekretäriilt (meie mõiste järgi inspektorilt). Orkestriproovidelt puudujaid, isegi noorte dirigentide harjutustundidelt, mõjuva põh-juseta ei leidu, kuna puudujate nimed no-teeritakse seisukoha võtmiseks.

Professorid näivad olevat midagi jumala-taolist, kellele ees kummardatakse ja kelle korraldusi täidetakse vaidlematult. Väga hää ja täielise noodikogu tõttu ning veel seetõttu, et alati kontsertidel on võimalus kuulata teoreetiliselt läbivaadatud partituure hääs ettekandes, on õpilaste muusikalised teadmised väga suured.

Värib tähelepanu korraldus, et kõik tun-nid akadeemias on avalikud. Näiteks tule-vad mingi instrumendi või ansambli pro-fessoril tema sellepäevased õpilased kõik korraga kohale ja õppetöö sünnib kõikide juuresolekul. Selle süsteemi paremuseks on asjaolu, et õpetaja ei tarvitse korrata üht ja sama päeva jooksul palju kordi, õpila-sed tutvuvad põhjalikult repertuaariga, mi-da nad ise pole läbi võtnud, ja selline kor-raldus toob õppetöösse veel väga tähtsa ele-menti — võistluse. Pääle selle leidub tun-dides päältkuulamise otstarbel veel õpilasi

teistelt erialadelt, kes tunnevad huvi asja vastu. Suurt rõhku pannakse akadeemias veel ansamblile ja ooperiansamblile. Selle otsekohekes tulemuseks on üllatav (eriti lauljate juures!) rütmikindlus. Värib mär-kimist veel akadeemia professorite (eesot-sas Dohnanyi, Bartok, Kodaly, Weiner jt.) suur avalike esinemiste arv. Sääljures juba vanemad ja suure töökoormatuse tõttu teh-niliselt mitte enam endisel kõrgusel, on gru-peerunud kindlatesse ansambli tesse ning an-navad aastas paar traditsioonilist, ja peab ütleva, väga sisukat kammermuusika-õhtut.

Akadeemia lõpetanuile on veel ette näh-tud meisterklassid, kuhu aga ei pääse omal soovil, vaid eriala professori ettepanekul. Sääli siis antakse noorele kunstnikule võim-alus ennast ette valmistada ja täiendada teda eriti huvitaval kitsamal spetsiaal-alal. (kontsertant, pedagoog jne.). Selliste korral-duste tagajärjel võrsub Ungaris järjest uusi kunstnikke, kes on võimelised jatkama sääl-seid traditsioone, arendama ja edasi viima üldist muusikalist taset, nõnda et võime kõ-nelda ungari muusikakultuurist sõna otse-kohehes tähenduses. Loomulikult leidub un-gari muusikaelus arvustatavatki, nagu igal pool, kuid kindlasti negatiivsed nähted kat-tuvad positiivsetega.

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Möödunud kuu kontserdielus oli üheks suuremaks ürituseks Artur Kapi oratooriumi „Hiiobi“ ettekanne EMO korraldusel ja kandval kaastegevusel V. Nerepi juhatusel all. EMO segakoor on selle teosega juba varemini tagajärjekalt astunud üles ning näitas ka nüüdki oma esinemisel häid võimeid. Samuti menukalt sooritas partii K. Viitol, solist endisest koosseisust. Uue te-gelasena laulis kaasa sopran I. Uudelepp, kes noore jõu kohta mõjus igati sümpaatselt. T. Puks bassistina täitis ülesande sobival, eriti kuna osa kasutab rohkem madalama registri väärtusi. Hääd diktsiooniga deklameeris K. Raag. Oreli-osaga esines K. Shypris; kujukalt laulis „Estonia“ ooperikoori meeskvartett; orkes-ter mängis hoolsa tähelepanuga. Kokkuvõt-tes esineti vastastikku tihedas kontaktis ning teos pääsis hästi mõjuvusele.

Vastutisrikkalt esines uue külastajana Ungarist „Palestrina-koor“ V. Vaszy juhatusel, kandes ette Beethoven'i ulatusliku ja

raske „Missa solemnise“. Koor ise on komp-leteeritud hästi ja võrdlemisi arvukalt. Ülesastumine jättis mulje kunstikultuurist üksusest nii vokaalse kui sisulise külje suhtes. Solistidest esines silmapaistvalt sopran I. Kovacz. Hääd materjali ja väljendu-mist ilmutasid ka alt M. Basilides ja bass Ö. Kalman; tenor L. Laurisin oli kandvuselt pisut tagasihoidlikum. Kokku solistid moodustasid eduka rühma. Orkes-ter müüdi toimus hääd vastutavusega, kuid osutus suure koori kõrval jõult natuke alla-suruftuks. V. Vaszy dirigendina toimis kindlakäeliselt ja süvenenult.

Sama külaliskoor andis kontserdi ka a-cappella koosseisus kavaga. Esimene osa koosnes vanameistrite helitöödest, kuna tei-ses jaos lisati rida väga huvitavaid teoseid ungari autoritelt. Sellel kontserdil võõrus-tajad näitasid oma vokaalseid võimeid veelgi paremas valguses — just pingutuselt vaba tooni andmise ja ühtlase kumeruse mõttes. Esinejaid koosseisus oli üle 90.

Ulatuslikumatest teostest korraldas kontserdi veel E.A.K.K. Muusikaseksioon Pühavaimu kirikus. Ettekanded tulid kaks pidulikkumessi — Haydn'ilt B-duur ja Grečaninav'ilt op. 154, esimene orkestriga, teine orelliga. Haydn'i mess on ettekande mõttes kergem ning sooritatigi säärasena võrdlemisi ladusasti. Grečaninov'i teos kui moodsamas laadis kirjutatud helind nõuab juba rohkem viimistlemist ning tekitas paiguti raskusi täitmiseiga. Teisipidi aga messi huvitavus tasus puuduajänud osa. Koori ja Riigi Ringhäälingu kõrval toomisid solistid O. Indra — sopran, L. Noodapera — metsosopran, U. Evrest — alt, R. Kolmpere — tenor, J. Piller — bariton ja H. Reispere — bass. Oreliosia täitis A. Järv. Öhtu P. Indra juhatusel jättis kokkuvõttes meeldiva mulje.

A. Kapi-nimelise hooaja puhul Tallinna Töölismuusika Ühing korraldas „Töölisvõimlas“ kontserdi prof. Kapi õpilaste teostest. Autoritena olid esitatud E. Aav, R. Päts, J. Jürgenson, E. Kapp, G. Ernesaks, G. Heuer, V. Leemets ja A. Uritamm. Nendest viimased kaks esinesid N. Goldschmidt'i kõrval ka oma tööde juhatajana. Kontserdi üheks väärtuseks võib lugeda meie omaloomingu tutvustamise püüet. Orkestri osas kava viidi läbi rahuldavalt, kuigi paiguti ilmes puudusid nõudlikumate palade esitamise juures. Solistidest noor lauljanna E. Issajev — metsosopran — esines kõlavalt ja kandvalt ning avaldas registre ühtlust. Tõlgitsuselt ja taotles varjundite andmist ning saavutas väljendumisega meeleolusid. Baritonilaulja E. Unt on teinud edusamme nii vokaaltehnikas kui diktsioonis ja mõjus säärasena ka meeldivalt. A. Pappmehl oli edukas oma soolodega. Vilumusega ja hää tähelepanuga saatis P. Indra.

Õige laiaulatusliku kavaga kontserdi andis Tallinna Töölismuusika Ühing 1. mail, kandes ette vene ja cehhoslovakkia autorite loomingu. Programmi täitmiseks võtsid osa ühingu orkester N. Goldschmidt'i juhatusel, koor ja terve rida soliste. Viimastest suurema ülesande täitjaks oli A. Jurich, kes esitas Šostakoviči kontserdi klaverile orkestriga ja viis oma osa läbi kiitust teenivalt. Teigest solistidest esinesid laulu alalt L. Goldschmidt — sopran, M. Pärtelpoeg — metsosopran, A. Tamm — tenor, J. Reintam — bass. Viimane nendest saavutas väljapaistvama edu. Enama jao saateid sooritas orkester, kandes seega üsna rohkeid kohustusi. Osalt akompaneeris R. Kursk, kes täitis ülesande kindlusega. Lõpunumbrid koori, orkestri ja solistide (A. Tamm, J. Reintam) kaastegevusel viidi läbi mõjuvalt.

Tallinna Politseiametnike Kogu muusikaseksioon korraldas kontserdi, mis sattus politseiorkestri 10-aastase tegevuse tähtpäeva lähikonda. Vastavalt oli ka orkestri kava kaalukam ja nõudlikum. Ettekanded J. Kostabi juhatusel olid esinduslikud. Ka meeskoor H. Rooma juhatusel kandis ette rea numbreid õnnestunud väljenduse juures. Vahelduseks orkestri ja koori kõrval astusid üles politseiametnike pere kaks menukat laulusolisti: R. Kolmpere — tenor, J. Piller — bariton. Uudisena esines instrumentaalkvintett, avardades veelgi muusikaseksiooni tegevuse piire.

Hooaja kevadkontserdi andis „Eesti Laulumeeste“ koor helilooja E. Aava juhatusel. Koosseis oli pisut väiksem tavalisest, kuna ülesastumine sattus haigestumise ajajärgule Vaatamata takistavatele asjaoludele näidati süvendatud ettevalmistust ja tasakaalus hoidnud rõhmade suhet. Lauldi kõlavalt, selge diktsiooniga ning eriti nimetatava tõlgitsusliku ilmekusega. Nagu ikka oli kava koostatud sisukalt ja uudseltki. Väärtuslikku lisa programmis pakkus V. Veikat baritonisoolodega. Ka noor viiulikunstnik V. Alumäe esines edukalt, tõestades ühtlasi oma pidevat arengulist tõusu. Saatjana T. Koch oli kvaliteetne.

Uue ning ühtlasi meeldiva üritusena tuli ühendatud Vabakoguduste segakooride kontsert J. Tamverki juhatusel. Üle sajaliikmeline koor oli koostatud võrdlemisi tasakaaluliselt ning valmistatud ette ka kontserdivõimeliseks. Nii ta jättis hää ja usaldatava mulje. Eeskava koosnes suuremalt jaolt soome heliloomingust, millele lisanesid ka mõned eesti autorite palad ning klassikalist repertuaari. Kava täitmiseks võttis osa soome baritonilaulja P. Attila, kes avaldas ennast sisukalt. Samuti jättis meeldiva mulje noor aldilaulja M. Vennikas. Meisterlikku orelimängu ja tasakaalulist saadet pakkus P. Indra.

E. A. K. K. Muusikaseksioon korraldas kontserdi, mille kava terves ulatuses oli koostatud J. S. Bach'i helitöödest. Programmi keskpaigas pianist B. Lukk esitas kuus „Prelüüdi ja fuugat“ teostest „Wohltemperiertes Klavier“, täites ülesande stiilselt ja hääde tehniliste võimetega. Kava alguse ja lõpu kujundasid sonaadid (G-duur, c-moll) flöödile, viiulile ning nummerdatud bassile, kusjuures esinejateks olid E. Brauer, V. Alumäe ja Br. Lukk. Nendest kahest esimese numbriga ettekannet mõõdus paindumalalt ilmekuse mõttes, kuna teine arenes pisut mehaaniliselt. Nagu selgus, kerkis ühe asjaosalise tõdise haiguse tõttu üles küsimus, kas kava üldsegi saab tervena läbi viia. Arvestades olukorda pakuti hää sisu kõrval ka hindamist nõudvat esinemist.

Pühavaimu kirikus korraldati omalaadne kontsert, kus päämist osa etendas harf. Väljapaistvaks tegelaseks oli S. Tobias, kes võttis osa terve kava täiämises, esinedes koos oreliga, viiuliga ning harfide duos ja kvartetis. Kava viidi läbi võrdlemisi õnnestunult. Öhtu oli küllalt huvitav juba isepärasuse mõttes. Programm küll venis natuke pikale. Kontserdil kaastegelasteks olid harfistid I. Kuprijanov, E. Ustalu, O. Nurk ning K. Prii viiulil ja P. Indra orelil.

Konservatooriumi saalis korraldati kontsert prof. A. Kapi õpilaste teostest, kusjuures olid esindatud 15 kasvandikku. Kava osutus teatava määran kirjaks, kuna sisukamate palade hulgas leidis ka vähema kandejõuga numbreid. Esinesid E. Aveson — klaver, H. Bellem — sopran, R. Palm — viiul, A. Karjus — čello, A. Kõheli — metsasarv, A. Saat — viiul, R. Merkulov — viiolo, A. Uritamm — klaver. Ettekanded möödusid võrdlemisi edukalt.

Iseseisva kontserdi andis meie nooremaid pianiste A. Kõrb. Ta mängis hää tehnikaga ja avaldas tõlgitsemisel elamuslikkust ning kunstimaitset. Eeskava oli koostatud sisukalt ja mitmekesiselt. A. Kõrb kui kontsertant teenis tõstis tähelepanu.

Külalisena esines noor pianist S. Sulima-Stravinski, keda korra kuulsime solistina tema isa Igor Stravinski poolt juhatatud orkestrikontserdil. Nagu siis, nii ka nüüd puutusime kokku üsna tubli tehnika esindajaga, kuigi tippude saavutamiseks läheb vaja veel mõndagi. Ta mängis virgutavalt ja muljeid sisendavalt, olgugi et alati ei jõutud just kõige kaugemate peensuseni. Kava kujundas läbilõiget vanemast ajajärgust hilisemani ja sisaldas ka mõninga määran uudset.

Esmakordselt astus Tallinnas üles Läti Riigiooperi primadonna Herta Luse, kelles leidsime tüsedate võimetega metsosopran. Hää materjali juures ta laulis soliidse kooliga ning pakkus rohket huvi peenelt varjundatud tõlgituse kaudu. Eriline osa kavas oli antud läti muusikale, esitades rea sisukaid palasid (Vitols, Kalniņš, Medinš, Darsinš jt.). Diktiooni lauljanna rakendas selgesti — seda ka eestikeelses lisapalas. Peenemaitiselt saatis P. P. Lüdig.

Evald Brauer on loonud muusikalised illustratsioonid E. Tammalaane draamale „Raudne kodu“, andes võrdlemisi arvuka kogu numbreid. Seejuures ta talitab ökonoomselt ning vähete vahenditega loob mõjuvaid meeleolusid. Illustratsioonid terves ulatuses võib pidada õnnestunuks. Orkestratsioon oli tehtud väga otstarbekalt „Töölisteatri“ väikese koosseisu jaoks.

Huvitavaks sündmuseks oli Tallinna keskkoolide orkestrite esinemine. Koosseisude moodustamisel oli kasutatud rohkesti viiuleid ning mõningal määral lisandatud ka puhkpille. Üldisemalt rühmitused kandsid juhuslikumat ilmet, kuid ei puudunud ka kindlama kava järgi kujundatud orkestreid. Kõik üksikult esinejad olid teinud hoolikat tööd ettevalmistuseks. Kavas anti sisukat muusikat, kuid samas kõrval tühisusigi. Sellest küljest tuleks asjale vaadata pisut tõsisemalt. Sümpaatselt mõjus ühendatud puhkpilliorkester nii mängutehniliselt kui tõlgitusel.

Vastu kevadet on korraldatud terve rida õpilasohtuid talvise töö demonstreerimiseks. Nii on neid oma kasvandikega annud L. Hellat-Lemba, A. Niitof, H. Bellem jt., näidates hinnatavaid tulemusi.

Ed. Visnapuu.

Toomkirikus korraldas vaimuliku kontserdi U. Evrest — orelkunstnik P. Indra kaastegevusel. Ta ilmutas suure ulatavusega häälematerjali ja painduvust, lastes paiguti kuulda õrna ning mahlakalt voolavust. Osalt tõlgitus sündis kinniselt, kuid ei puudunud ka ilmekuse momendid. P. Indra iseseisvalt esines stiilikalt ja puhta tehnikaga. Saated ta sooritas tasakaaluliselt.

Tartu

„Vanemuine“ sõandas siiski lavastada „Fausti“ ning üllatuseks päris rahuldavate tulemustega. Muidugi ei saa „Vanemuine“ võistelda riiklikkude suurooperitega, kuid oma ooperilavastustest „Fausti“ võib üheks paremaks saavutiseks lugeda. Lavastus A. Meerlingult oli läbi viidud teose iseloomule vastavalt fantastiliselt ja võiks ütelda — isegi klassilisele tragöödiale sobiva monumentaalsusega. Esietendusel esines nimiosas noor tenorilaulja A. Moks, kes omab kandva hääle, kuid selle käsitus on pisut häiriv, eriti kurgutoonide ja ebamäärase vibraato tõttu. Ülesastumine oli märksa parem kui „Butterfly“. Miimika mõjus kohati liiga segavana. N. Suursõõt seevastu andis Mefistona mängult väga haarava ja kaa-saelama sundiva kuju, kuid siin muutus kohati takistavaks hääleline kandvusetus. E. Kruuda (Valentin) andis oma parima. Nii laul kui mäng olid kõigiti tasakaalus ja kandvad. Sümpaatselt oli ka Helmi Areni Siebel, ehkki tema häälel ei oma vajalikku tämbri, mis omane noorele poisile. Ühtlase kõigist oli Elsa Maasi, kelle Margarete jättis laulu ja mängu kokku võttes kõige meeldivama mulje. Juhan Simm diri-

J. REINTAM Mefistona

gendina avaldas esietendusel kindlust ning valitses kogu aparatuuri teatava üleolekuga. Oli küll momente, kus kontakt lava ja orkestri vahel polnud küllalt tihe, kuid see ei mõjunud eriti segavana. Mõned stseenid, nagu ristid võit Mefisto üle ja sõdurite koori pääteem mõjusid oma kindluse ja spontaansusega. Tasakaal orkestri ja lava vahel oli eeskujuline. Siinkohal kahtlemata aitas kaasa eeskujuline orkestratsioon. Teisel etendusel esines nimiosas R. Jõks. Tema lüüriline, väga sümpaatne ja pehmetämbriine hääl on Faustile sobiv. Samuti ka lihtne, kuid otsekohene ja südamluk lavaline ülesastumine. Jõult ei ole hääl küll suur, kuid kande ja seda ühtlaselt. Ainult pisut enam temperamenti võinuks olla. Mefisto osas debüteeris J. Maksim, kes omalt kujult jättis üsna meeldiva mulje, kahjuks lavaline vilumatus ei võimaldanud nii raske peaosas — nagu seda on Mefisto — mõjulepääsu. Maksimil häält on, kuid Mefisto jaoks liig pehme. Publik „Fausti“ senistest etendustest on väga elavalt osa võtnud, mis Tartu kohta erakordne.

Mefisto osas esines veel külalisena J. Reintam, kes laululiselt rahuldus kõige

enam. Tema debüüt oli hää üle ootuste. Reintam omab lavalist näryi ja ka hääl on kande, ehkki rohkem baritoni poole kalduv. Pole kerge algajal pooleldi ilma proovita esineda peaosalisena ooperis. Reintam andis oma osa küll pisut erinevalt „Vane muise“ lavastuse suhtes, kuid see oli igakülselt läbimõeldud.

Tartu Helikunsti Selts korraldas kaks kammermuusika-õhtut — ühe Ravel'i mälestuskontserdina ja teise prof. A. Kapi 60. a. sünnipäeva tähistamiseks.

Ravel'i mälestuskontserdil, mis korraldati koos Prantsuse Teadusliku Instituudiga, kapitaalteostena esitati Helikunsti Seltsi kammeransamblike poolt keelpillide kvartett ning trio klaverile, viiulile ja cellole. Esimene neist kuulub Ravel'i nooremaaja loominguusse, kust debussylikke sugemeid õige ulatuslikult võib leida. Trio, kirjutatud sõja-aastail, omab aga juba märksa enam Ravel'i omapära ja seda nii muusikalises sisus kui ka tehnilises ülesehituses. Kuid erakordselt haaravad on need teosed mõlemad. Ravel'i teosed säevad interpreete erakordselt suurte nõuete ette. Helikunsti Seltsi ansamblid olid teinud hulga tõsist tööd ning esitasid kohati elamust pakkuvat ettekannet. Oleks soovitatav, kui need teoseid ka hilisematel kammermuusika-õhtutel kavassee võetakse, sest Ravel vajab põhjalikku süvenemist ja seda nii publiku kui ka mängijate suhtes. Õhtu avati peenemeelolulise „Pavaanaga“, mis seks puhuks Heino Eller'i poolt väga õnnestunult kvintetile oli säetud. Solistina Arno Niitof esitas temale omase hää muusikalise maitsega ja kõlavusega Ravel'i viimase teose, tsükli „Don Quichotte á Dulcinée“. Kõnega Ravel'i üle esines prof. R. U r d e a u f.

Prof. R. U r d e a u f juubelikontserdi kava oli koostatud juubilari ja tema nimekamate õpilaste — eeskätt Eugen Kapi — tööd. Kahju, et maestrost endast oli esitatud ainult tema noores eas kirjutatud ja vähemängitav sonaat klaverile ja viiulile ning soololaal „Metsateel“. Meelsasti tahtnuks kuulda tema kvintetti. Artur Kapi loomingu väga tabavalt iseloomustab tema enda lause: „Ära otsi, ära kombineeri, ära tee ebaloomulikend keerde. Kirjuta, mis sa loomulikult endas tunned, aga ainult siis, kui seda südamest tarvis leiad. Ühtlasi ära unusta, et mõttel on oma ülesehitus, oma vorm, arhitektuur.“ Ja võta milline Kapi teos tahes — kõikjal me leiame südamlukust, otsekohesust ning kõikjal on see antud suure seesmise loogika ja vormilise selgusega. Me võime leida mõjusid — kuid siiski tunneme igast tema palast Kapi isiksuse. E. Kapp on maestro arvukast õpilaste perest üks andekamaid ja silmapaistvamaid.

Tema päävooruseks on otsekohene inspiratsioonist juhitud väljendus, kuid juba moodsamas, aja nõuetele vastavas stiilis. Trio, kirjutatud küll juba varem, on sisukas ja hoogne, seejuures kohati väga meeleoluline. Eriti peenemäitseliselt on leitud kolmas osa — andante. Kahjuks neljas osa on lühike, mis ei võimalda teose terviklikku mõjulepääsu. Ansambel — L. Milk (klaver), R. Avasalu (viulil) ja T. Kuusna (tšello) — sooritas oma ülesande kõigiti meeldivalt. Avasalu, kes ansambli te muide teist viiulit mängib, jättis sümpaatse mulje nii ilusa kantileeniga kui üldise kindlusega. Sonaate esitasid V. Tiltning ja E. Turgan. Tüsedalt mõjus Eugen Kapi sonaat, mis Turganil ka välisimaa kontsertide kavases ette on nähtud. Pääle eespool mainitud „Metsateel“ R. Jõks esitas veel temale omase südamliku ettekandega ja kõlavusega E. Aava „Ainsa palve“ ja R. Pätsi peenekoelise „Kadarikus“ ning lisapalaks veel paar A. Kapi pala. Sisuka kõnega Artur Kapi loominguist ja elukäigust esines Riho Päts, kes kuulub juubilaride andekamate õpilaste esirinda.

Tartu Mees- ja Naislaulu Seltside ühisel ettevõttel kanti kaks korda ette C. Kreegi „Reekviem“, esimene kord Enn Võrgu juhatusel „Vanemuise“ kontsertsaalis, teine Ed. Tubina juhatusel Pauluse kirikus. „Vanemuise“ kontsertsaali poodium on ehitatud niivõrd ebapraktiliselt, et suurem aparaat end kuidagi üles ei lase säada. Kui keelpillid peab asetama alla saali (publikuuga ühele tasemele), puhkpillid lavale ning koor taha „kasti“, siis ei võigi nõuda, et ansambel saavutaks ühtlast kõlatähtsust. Kõlaliselt märksa parema mulje jättis ettekanne kirikus. Mõlemaist ettekandest aga võis veenduda, et teos liig vara välja toodi. See võrdlemisi omapärane suurteos nõuab kõigiti viimistletud ettekannet, muidu ei pääseta mõjule. Kreek ei tarvita efekte. Tema muusika on peen ning haarav delikaatsete nüanssidega. Kestvaid jõulisi fortesid on vähe. See kõik säeb ettekandjale märksa suuremaid nõudeid.

Viiuldajaist esinesid C. Hansen ja M. Candela. Hansen avas oma kontserdi Tartini g-moll sonaadiga, mis esitati suure rahuga ja kindlusega — ning seda ühtlaselt kogu teose ulatuses. Samasuguse üleoleva kindlusega anti ka järgnev Bach'i a-moll „Prelüüd ja fuuga“ (saateta). Sellega lõppes esimene osa. Millegipärast siiski külmaks jättis. Ja kui analüüsida ning otsida põhjust, siis võib vaid vastata, et mängiti ka külmalt, kuid seda mitte halvast mõttes. Suurte, palju kontserterinud kunstnike esinemine sarnaneb klassikaliste draamadega, kus alatakse tagasihoidlikult ja igavalt (ent juba alguses võib veenduda, et tulemas on

paljud), ning alles hiljem pakutakse seda, mille pärast me õieti teatris käime ning kunsti austame. Hansen'i kontserdi kava ja selle tähtsaine oli järjest tõusev. Schubert'i g-moll sonatiin pehendas vahemaad Bach'i ja Debussy vahel ning viimase sonaat kujunes nii oma sisulise väärtuse kui ka varjundirikka ettekandega õhtu nauditavamaks teoseks. Elamuvi pakuvad olid ka järgnevad Castelnuovo-Tedesco „Vana Viin“ ja Brahms'i „Ungari tants nr. 5“. Lõppes kontsert Paganini „Nõiatantsuga“. Hansen on meile tuntud juba kauemat aega. Tunneme teda esmaklassilise kunstnikuna, kelle kontsert meile alati rõõmu on valmistanud, mida ka seekord peab tähendama. Siiski nagu pisut tagasihoidlikumaks on muutunud tema omal ajal nii hoogne ja jõurikas ülesastumine.

Noor prantsuse viiulikunstnik Miguel Candela on paljutootav talent, kahju vaid, et ettenähtud saatja P. P. Lüdigi mittekohaleilmumise tõttu kontsertant oli sunnitud muutma oma kava ning esinema uue saatjaga. Noor pianist V. Tiltning, kes ohvrimeelselt saatja kohustused ilma igasuguse ettevalmistuseta enda päale võttis, teenis õigustatult publiku elavad kiiduavaldused, samuti ka kontsertandi poolt avaldatud südamliku tänu. Kavast ettenähtud Tartini sonaadi „Kuradi-trilleri“ asemel kontsertant esitas Bach'i — originaalises, saateta, mis vastava ettevalmistuseta isegi väga vilunud artiste raske ülesande ette säeb. Ehkki sellel ettekandel oli tunda ärritust, kunstnik sooritas oma ülesande küll tagasihoidlikult, kuid kindlalt ja puhtalt, näidates end ühtlasi kõrgetasemelise muusikuna. Candela ettekanne on väga hingestatud. Tema toon on intensiivne ja mahlakas, seejuures intelligentne, milles nii Glasunov'i kontserdi kui ka Ravel'i „Mustlase“ ettekande juures võis veenduda. Intonatsioon on puhas ja seda isegi tehniliselt väga rasketel kohtadel; tehnika eeskujulik ja ühtlaselt välja kujunenud. Huvitav oli Paganini variatsioonide ettekanne, kus igasugused raskused ületati kergelt ja mängvalt.

Üle hulga aja avanen tartlastel võimalus kuulda čelliste ja koguni kaht hääd kontsertanti järjestikku (kolmas — R. Garbusov — jättis vähese osavõtu tõttu kontserdi andmata).

Maurice Maréchal'i ettekanne on suurejooneline ja üldmulje terviklik. Toon intensiivne ja erakordselt kande, mida omalt poolt soodustas ka hää instrument, kohati tahtnuks siiski enam vaheldusrikkust fraseerimises. Ka kava oli pisut ühekülgne. Esinemises oli segavat närvilikkust, mis väljendus mitte ainult välispidistes žestikulationides, vaid ka kunstilises tõlgitsuses.

Maréchal on oma tõlgituslaadilt individuaalne ja ülipontaanne, kes säeb kaunis suurte nõuete ette saatja, kellena esines P. P. Lüdig, olles ka näiliselt närviline. Ent närveermisteks oli ka põhjust. Oleks aeg „Vanemuise“ kontsertsaali poodiumi külgavaustele uksed ette panna. Milleks kutsuda esile selliseid olukordi, kus kontsertant lavataguse kära tõttu on sunnitud katkestama ettekande!

Väga omapärase ja meeldiva mulje jättis ka inglane Thelma Reiss. On kahegust rahulik-külma ettekannet, — üks tingitud temperamendi puudusest, teine kõrgest väljakujunenud, otse klassikalisest kultuurist. Et Reiss omab temperamenti, selles võis veenduda Debussy sonaadi kui ka lisapalaks antud de Falla teose ettekandes. Ometi esitab ta end üleolevas rahulikkuses — see on sihiteadlik kultiveeritud tunnete raken-dus, millele lisandub veel peen muusikaline intelligentis ning väljaarendatud tehnik. Umbes sama võiks ütelda pianist John Hunt'i kohta. Klaveripartiid esitati kõigiti kooskõlastatult, kahju vaid, et „Vanemuise“ tühjas saalis klaver, akustikast tingituna, liig segaselt kõlab. Erinevalt olid temalt esitatud Schumann'i sümfoonilised etüüdid. Siin kontsertant ilmutas enam liikuvat ja vaheldusrikkamat interpretat-siooni.

Kooridest esines Vanemuise Muusika Osakond, kes pühitses oma 30. a. juubelit, kontserdiga „Vanemuises“. Koori esimeseks nõudeks on kõlaline terviklikkus. Oma viimase kontserdiga selles suhtes VMO koor rahuldas tõeliselt. Muidugi, kui ligineda rahvusvaheliste nõuetega, siis on ju tõsi, et Tartu kahjuks ei näi suutvat anda segakoori, mis rahuldaks igakülgelt. Rõõmustav on, et VMO on suutnud läbi viia selektsiooni. Häälerühmad on omavahel tasakaalus, mis võimaldab harmoonilist terviklikkust — kokkusulavust. Kuna kontsert oli juubeli tähistamiseks, siis pakuti vahelduseks endiste koorijuhtide J. Simmi ja E. Tubina a juhatusel orkestriettekan-deid. Orkester esitas A. Kapi süüdi, J. Simmi „Vaimupiga-de tantsu“, J. Aaviku „Kaks rahvaviisi“ ja E. Tubina „Tokaadi“.

Märtsi lõpus andis oma 48. kontserdi Tartu üliõpilassegakoor. Mainitud segakoor on arvult väikeseks jäänud. Viie-, kuue-kümmneliikmelise kooriga on ju võimalik mõndagi ära teha, kuid siis peab ühtlane ja kvaliteetne koosseis olema; ka polnud seekord mees- ja naishäälte vahekor-d vajalises tasakaalus. Nii mõõdus ka peagu kogu kontsert võrdlemisi vähepakkuvalt, eriti esimene osa. Oli tunda, et on tehtud tublisti eeltööd — palad olid küllalt põhjalikult ettevalmistatud, kuid väike koosseis ei

võimaldanud ettekannete täit mõjulepääsu. Solistina esines õellist T. Kuusna, klaveril E. Ainomäe.

Traditsioonilise kontserdi korraldasid Tartu linna algkoolid, pakkudes kavas ühe- ja mitmehäälsete kooride ning mandoliini-orkestrite ettekandeid. *Ed. Oja.*

Viljandi

Omakultuuri nädala ürituste sarjas korralditi 2. apr. „Koidu“ saalis koori ja solistide kontsert prof. A. Kapi austamisõhtu nime all. Esinesid Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor H. Tsirnaski juhatusel, Naiskodukaitse naiskoor ja mõlemast koorist moodustatud ühine segakoor J. Saare juhatusel. Solistideks olid kohalikud lauljad E. Kink ja H. Tsirnask (tenorid) ja H. Joamets (sopran), klaveril saatis helilooja Priit Ardna. Üksikud koorid esitasid neilt juba varem kuulnud laule, ühendatud segakoor oli selleks kontserdiks valmistatud kaks laulu, Kapi „Pühenduse“ ja „Sind armastame, kodumaa“. Kombineeritud segakoor oli kohapääl teatavaks uudseks ja täitis ka kõik temale pandud lootused.

3. aprillil kohalik poeglaste gümnaasium andis koolisaalis oma traditsioonilise kevadkontserdi, kus esinesid meeskoor, solistid ja sümfooniaorkester. Sel hooajal ei eksisteerinud Viljandis ainustki sümfooniaorkestrit, nii et selle kooliorkestri esinemist tuleb lugeda ainukeseks sümfooniiliseks kontserdik-s Viljandis. Kooli muusikaõpetaja Joosep Saar oli kooli meeskooriga ja orkestriga teinud tubli töö ning poisid esinesid jõukohaselt valitud paladega, nagu nende võimed selleks küündisid. Sooloettekannetega esinesid kolm õpilast viiulil. Noorte kontsert jättis rohkearvulisele kuulajakonnale hää mulje. *P. V.*

„Liig sageli unustatakse, et muusikavallas on tähtsus enne kõike muusikaandega isikuil. On neil filosoofilisi kalduvusi, kirjani-kuvaimukust, annet teaduse alal, vormi-või värvitunnet — sääljuures aga vale kuulmine, siis ei kõlba nad muusikas ei kuhugi, ei millekski.“

(Jean Huré)

„Ilus on vaid see, mis tuleb hingest või südamest.“

(Joubert.)

„Peab evima vaimustust hääles, et olla suur lauljatar.“

(Joubert.)

Muusikategelane Hans Kapp †

19. aprillil suri südamerabandusse kauaegne Suure-Jaani kõster ja kooliõpetaja Hans Kapp.

Ta sündis 29. juunil 1870. aastal ärkamisaja tegelase ning Suure-Jaani kõstri ja kooliõpetaja Joosep Kapi pojana.

Hans Kapp ise oli samas kõstrina ametis 44 aastat ja kooliõpetajana 37 aastat. Ühtlasi tegutses ta kestvalt haridusselts „Ilmataris“ koorijuhil kohal ning oli kaua aega esimeheks. Tema 60. aasta sünnipäeva puhul valiti ta nimetatud seltsi au liikmeks.

Hans Kapi töö ei piirdunud mitte ainult Suure-Jaaniga, vaid ulatus ka kaugemale. Ta oli mitu aastat Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esimeheks ja tegi maakondlikke laulupidusid kaasa üldjuhina. Viimastel pidustustel ta valiti aujuhatajaks.

Hans Kapi ajal „Ilmatari“ koor töötas väga intensiivselt. Igal aastal anti kontserte ilmalikul alal ning esineti kirikus, ka teistes kihelkondades. Tema kaasteenena eriti peab mainima Suure-Jaani uue orelit soetamist 1937. aastal. Selleks tehti palju aega eeltöid: anti kontserte, korraldati loteriisid ja korjandusi.

Hans Kapp oli väga austatud ning armastatud isik oma koguduse ja laiemate Sakalamaa ringide poolt. Oma aatelite mõtetega ta tihti oli eeskujuks ning nõuandjaks teistele Sakalamaa koorijuhtidele ja avaliku elu tegelastele. Alati ta käitus südamlikult ja sõbralikult.

Oma ameti alguses Hans Kapil oli palju raskusi. Pärast isa surma tal tuli hoolitseda nooremate õdede eest. Ka vend Artur sai konservatooriumis õppides ja selle lõpetamise ajal suvekuudel tema vastutuleku ning koduse vastuvõtu osaliseks.

Tol ajal A. Kapp kirjutas koraaliprelüüdi „Su poole, Issand, südamest“, osa viiulija klaverisonaadist ning palju soolo- ja koorilaule. Selleks mõjus kaasa Hans Kapi vaikne kodu, kus tuli inspiratsioon.

Sellest vaiksest kodust Hans Kapp ise on läinud uude ning veel vaiksemasse, kuhu ta sängitati 24. aprillil — just Lauljate Liidu pääkoosoleku päeval. Koosolek austas lahkunu mälestust tõsise leinameeoluga.

Läti kaitseliidu orkestritel külas

Sidemete loomiseks Läti Kaitseliidu (Aizsargu) orkestritega, nende juhtidega ja tutvumiseks helitöödega, viibisin 4. ja 5. aprillil Riias. Esijoones tegin ametlikud visiidid meie sõjaväelisele esindajale Riias kol. Saarsen'ile, Läti Kaitseliidu ülemale polkovnik Prauls'ile ja õppeosakonna ülemale kap-

ten Raps'ile. Kohe pärast seda tutvustasid mind kol. Raps ja orkestrite inspektorid hr-ad E. Kuševics ja K. Imaks orkestrite korraldustega.

Läti Kaitseliidus on veidi üle 100 orkestri. Polguorkestreid on 21, millede koosseisu kuulub 20—25 meest. Allüksuste orkestrites

aga 8—15 orkestranti. Polguorkestrites on kõigil orkestrantidel organisatsiooni pillid, teistes aga suuremalt jaolt isiklikud. Pillid on ülekaalukalt Cehhoslovakkia ja Saksamaa vabrikutest.

Orkestrid jagunevad kahte ringkonda (I ringkond ja II ringkond). I ringkonna inspektoriks on hr. Ernest Kuškevics, II ringkonna inspektoriks hr. Kristaps Imaks. Mõlemad on endised kaitseväe orkestrijuhid. Riia polgu orkestrijuhiks on leitnant Alfred Seglinš, kes on ka kaitseväe 6. jalaväe polgu orkestrijuhiks.

Polguorkestritele on päästaabi poolt sundlikuks repertuaariks: (Kaitseliidu poolt ka trükitud) Kaitseliidu tervitusmarss, käigumarssid ja koraalid, mis vajalikud mängimiseks paraadidel, aktustel ja matustel. Nende tervitusmarsi sünni kohta on ütelda järgmist: Kaitseliidu ülema ülesandel kirjutas Ernest Kuškevics mitu tervitusmarssi, millede hulgast valiti sobivaim välja ning kinnitati Kaitseliidu tervitusmarssiks.

Lähemalt tutvuesin Kaitseliidu Riia polgu ja kaitseväe 6. jalaväe polgu orkestritega. Riia polgu orkestri ettekandel kuulsin: katkendeid Läti rahvaviisidest, ning eesti paladest R. Kulli „Tuljakut“ ja E. Liinevi „Kalurite tantsu“. Kaitseväe orkestrilt jällegi kuulsin Seglinš'i juhatusel Läti rahvaviise, marsse ja E. Tamme „Eesti rapsoodiat“. Juhatacin isiklikult ka seda orkestrit ja pean tunnistama, et orkester mängis väga hästi, olgugi et orkestri koosseisus oli vaid 23 mängijat.

Sõidu tagajärgedega jäin väga rahule. Avaldan tänu Läti Kaitseliidu ülemale ja õppeosakonna ülemale, kellede poolt sain sooja vastuvõtu osaliseks. Eriti tänan oma kolleege Ernest Kuškevics'it, Kristops Imaks'it ja Alfred Seglinš'i, kes mind tutvunemiskäikudel saatsid.

Kaitseliidu Tallinna maleva orkestril on kavatsus sõita mai lõpus Riiga, eesti helitööde tutvustamiseks. Orkester esineb ringhäälingus ja tasuta rahvakontsertidega.

Fr. Tammar.

XI üldlaulupeo teateid

Lõpulikud ankeetlehed

kõigile üldlaulupeost osavõtvaile kooridele on välja saadetud. Ankeetlehed tulevad täita täpsete andmetega ja tingimata tagasi saata Laujate Liidu büroosse hiljemalt 20. maiks s. a. Ankeetlehtede hiline mine võib tekitada soovimatuid arusaamatusi nii sõidulubade kui öökorterite asjus, seepärast tuleks igal koorijuhil hoolt kanda, et tagasi saatmine milgi tingimisel ei hilineks! Küll on aga soovitatav ankeetid tagasi saata võimalikult aegsasti, kas või kohe nende saamisel!

Ankeetlehtede täitmisel tuleb silmas pidada järgmisi asjaolusid:

1. Ankeetleht on ühine kõigi kooriliikide ja orkestrite tarvis, seepärast tulevad selles mitteolevad kooriliigi nimetused maha kriipsutada ja alles jätta see kooriliigi nimetus, mille kohta andmed antakse.
2. Väga oluline on täpseid andmeid saada selle kohta, millistest varematest üldlaulupidudest koor või orkester on osa võtnud, sest esimestest üldlaulupidudest osavõtnud koore tahab Laujate Liit rongikäigus erilisel austavale kohale asetada.

3. Eriti ühiskorterite asjus tuleb üles anda täpseid andmeid. Eeloleva üldlaulupeo puhul tuleb Tallinna kokku ka tuhandeid kaitseliitlasi, seetõttu on raskusi kõigile tegelastele öökorterite saamises. Kel lauljaist kuidagi võimalik, seda palume öökorterisse minna tuttavate, sugulaste juure. Ning ühiskortereid vajavate arvu palume täpselt ära märkida, eraldi naiste arv ja eraldi meeste arv.
4. Tähtis on ka täpne raudteel sõitjate arv. Raudteevalitsus nõuab siin kõige suuremat täpsust, mis võimalik on, sest jällegi suurte pidustuste tõttu on vaguneid suurel arvul tarvis siia kui sinna ning oleks täiesti lubamatu, kui ebatäpsete andmete tõttu lauljate rongides palju vaguneid sõidab tühjalt, kuna mujal neist on puudus. Millisel määral hinnaalandust on võimalik saada, ei ole veel teada, kuna Vabariigi Valitsus ei ole veel küsimust otsustanud.
5. Mis puutub viiest esimesest üldlaulupeost osavõtnud lauljaisse, siis kavatseb Laujate Liit korraldada ka nende suhtes austusavaldusi, mispärast vajalikeks osutub neid ankeetlehel ära märkida.

Laulukoorige lipuriided on kohal!

Härra Pääministri lahkel toetusel ja kaasabil ning Majandusministeeriumi vastutulekul võimalus Lauljate Liidul välja tellida eriti soodsatel tingimustel Prantsusmaalt lipu siidiriidet. Riie on kõrge kvaliteediline ning saadaval paljudes erivärvides laiussega ja hinnaga:

120 cm lai — iga meeter Kr. 9.—

60 cm lai — iga meeter Kr. 4.—

Nagu siit nähtub, tuleb lipuriie 5—6 korda odavam kui äridest ostes. Härra Pääministri ja kogu juubelpidustuste keskkorralduse soov on, et XI üldlaulupeol iga koor tuleks välja oma lipuga! Rahvuslippe rongikäigus tuleks kanda vaid sel juhtumil, kui kuidagi võimalik ei ole oma lippu muretseda. Lipuriiete tagavara on võrdlemisi suur ning seetõttu tuleks kõigil kooridel käesoleval korral võimalusi leida, et oma lippu muretseda. Tellimised tulevad saata kas kirjalikult, või isiklikult ära tuua.

Lipuriideid on saadaval järgmiselt:

120 cm laiuseid: valge, kollane, taevasinine, roheline, rukkilillesinine, kirsipunane;

60 cm laiuseid: valge, kollane, taevasinine, rukkilillesinine, heleroheline, tumeroheline, violet, tumepunane, must.

Koorid, kes tahavad saada lippe neis värvides, mis ainult 60 cm laiustena olemas on, võivad võtta viimast laiust kahekordselt ja kokku õmmelda. Veel on võimalik värvimise teel valgest riidest ise vahepäälseid toone kätte saada. Kui riidet soovitakse kätte saada posti teel, siis arvestatakse pakile saatekulu juure ja raha kasseeritakse lunasaadetiisena.

Loodame, et ükski koor seda erakorralist soodsat võimalust kasutamata ei jäta ja tingimata omale lipuriidet muretseb. Kooridele, kes laulupeost oma lipuga osa võtavad, annetab Lauljate Liit jääva mälestusmärgi lipuvardeasse lõõmimiseks.

Naiskoorige laulude asjus.

Nagu laulupeo eelproovidel on selgunud, on mõnegi segakoori naislauljail naiskoorige laulud kas puudulikult õpitud või sootumaks õppimata. On endastmõistetav, et sellised lauljad ei saa laulupeol naiskooriges kaasa laulda. Eeltooduga arvestades palub Lauljate Liidu juhatus neid segakoore, milliste naislauljad suutelised naiskooriges kaasa laulma, sellest teatada hiljemalt 1. juuniks.

Sõidukorraldus laulupeoks

tehakse teatavaks eriringkirjaga. Igatahes tomiub kõigi lauljate kohaletulek nõnda, et kõik saaksid osa võtta esimesest eelproovist,

mis toimub kesknädala, 22. juunil hommikupoole. Sellega seoses võiks tulla kõnesse küsimus, kas soovitakse päralt jõuda juba 21. juunil hilisõhtuks ja õõ magada Tallinnas, või päralt jõuda 22. juuni hommikuks. Neid soove katsub Lauljate Liit võimalusi möõda arvestada. Proovide ja pidustuste üksikasjad teatatakse kooridele lähemal ajal.

Tegelastele korraldatakse kaks vaimulikku kontserti.

Vana traditsiooni kohaselt korraldatakse ka nüüd laulupeo tegelastele vaimulikud kontserdid kirikutes. Sel korral tulevad ettekandmisele kaks oratooriumi, nimelt EMO poolt prof. A. Kapi oratoorium „Hiiob“ ja Kaarli kirikukoorige poolt J. Jürgenson'i oratoorium „Nebukadnetsar“. Mõlemad oratooriumid tulevad arvatavasti korraldamisele Kaarli kirikus, mis mahutab umbes 3000 inimest. Seega pääseks vaimulikele kontsertidele ümmargusel 6000 laulupeo tegelast. Ettekanded arvatavasti toimuvad 23. ja 25. juunil hommikupooliti. Vastavad pääsmed, jõrgses proportsioonis kooride suurusele, jagatakse välja kooride Tallinna saabumisel.

Astutakse samme lauljate töõit vabastamiseks laulupeo ajal.

L. Liidu juhatus on astunud samme, et laulupeo tegelaste hulka kuuluvad töõtajad saaksid vabad päevad laulupeo ajal pääproovideid ja pidustustest osavõtmiseks. Milliseid tagajõrgi loota võib, ei ole vee teada, kuid arvestades seda, et laulupidu on kesksmaid osi meie Vabariigi juubelpidustuste hulgas, võiks olla väljavaateid, et riigivalitus ja vastavad keskkorraldusüksused selles asjas võimalikku vastutulekut osutavad.

Toitlusküsimused laulupeo ajal.

Lauljate Liidu poolt pöörduti Naiskodukaitse poole palvega, et viimane võtaks laulupeo ajal kooride toitlustamise küsimuse oma pääle. Naiskodukaitse, kel teatavasti samal ajal toimuva suure Kaitseliidu kokkutuleku puhul niigi on suuri kohustusi toitlustamise suhtes, leidis siiski võimaluse ka laulupeo tegelaste toitlustamist oma pääle võtta. Nimelt korraldab Naiskodukaitse Harju jaoskond neis koolimajades, kus lauljad korteris asuvad, külmad einelauad ühes tee ja piima saamise võimalusega. Ühtlasi võtab Naiskodukaitse Tallinna jaoskond oma pääle väliskülaste toitlustamise. Algul oli kavetatud kooridele anda katlatoitu ka laulupeo pääproovide ja etenduste ajal, millest aga nüüd ollakse

sunnitud loobuma. Kuid Lauljate Liidu juhatus teeb laulupeo einelaua väljarentimisega tingimuseks, et einelaua korraldaja annab lauluväljal ka pääproovide ajal, samuti kui laulupeo ajal, tegelastele soodustatud hinnaga toitu. Hinnaalandust võimaldab vastava kontramargi äraandmine, mis asub laulja pääsme küljes.

Lõpuks,

lugupeetavad lauljad, mängijad, koorijuhid ja organisaatorid, soovime kõigile tegelasile

palju jõudu, palju hoolt, palju püsivust ja kõige rohkem suurt lauluvaimustust! Meie kõik peame üldlaulupeo puhul erakordselt pingutama, erakordselt kulused kandma ja vaeva nägema. Tasu selle eest on teadmine, et oleme suutnud korraldada midagi enneolematut, oleme suutnud hästi läbi viia maailma suurima laulupeo, mis peab kujunema ühtlasi ka muusikaliselt kõige väärtuslikumaks laulupeoks. Meie rahvus, Eesti hää nimi kohustab meid selleks!

Lauljate Liit.

Lauljate Liidu volikogu koosolek

peeti pühapäeval, 24. aprillil s. a. Tallinna Konservatooriumi saalis. Kokku oli tulnud üle maa 109 hääleõiguslikku volinikku.

Koosoleku juhatajaks valiti Liidu abiesimees härra K. Jürgenson, mandaatkomisjoni hrd A. Blaubrik, E. Kokker ja T. Teder.

Liidu 1937. a. aruanne võeti vastu vaidlusteta, samuti võeti vastu osakondade aruanded. Sõnavõtte tekitas XI üldlaulupeo eeltoode aruanne, mis vastu võetud Liidu nõukogu poolt. Avaldati arvamust, et laulupeo noot oleks võinud olla odavam. Kuna aga kogu laulupeo ettevalmistustöö nõuab Liidult suuri summe, siis on paratamatult ka tulude hankimine. Asuti seisukohale, et Lauluväljak ja ehitused peaksid Lauljate Liidu hoolitsusel ära minema, mis hoiaks suuresti kokku ka laulupeo kulused. Liitati vajatakse Tallinna hädasti avalikku peoplatsi ka muudeks üritusteks, kui seda on üldlaulupidu.

Pikemaid vaidlusi tekitas Liidu liikmemaksu küsimus, mis juba aastaid püsinud päevakorral. Mõnede maakondlike osakondade esindajate poolt märgiti asjaolu, et osakondade tegevus on kängus seetõttu, et osakondadel puudub tegevuskapital. Seepärast tuleks osa liikmemaksust anda osakondadele. Vastava ettepaneku on Liidu juhatus mitmel korral ka nõukogule esitanud, kus see aga vajalist pooldamist ei ole leidnud, kuna mõned osakonnad on liikmemaksu tõstmise ja ka jaotamise vastu, asudes seisukohal, et osakonnad peavad ise omale hankima jooksvate kulude tarvis tulusi.

Koosolekul esitati mitu ettepanekut, millest enamuse sai järgmine: 1939. a. liik-

memaksuks jääb 15 senti igalt tegelaselt aastas, tasumise tähtajaga 1. juuni, kusjuures sellest summast osakondadele antakse üks-viiendik, seega igalt tegelaselt 5 senti, kui osakonnad seda soovivad.

Maakondlike laulupidude ajad lähema 5. aasta jooksul võeti vastu järgmiselt (nõukogu ettepanek): 1939. a. — Pärnumaa, 1940. a. — Tartumaa, 1941. a. Viljandimaa ja Virumaa, 1942. a. — Järvamaa ja Saaremaa. Võrumaa laulupeo aeg jäi esialgu lahtiseks, kuna Võrumaa soovis pidada oma laulupidu samal ajal Tartumaaga, s. o. 1940. a., mis aga oleks ebasoovitav kahe maakonna läheduse tõttu.

Nõukogu täiendaval valimisel ametivanuse tõttu väljalangenud liikmete asemele valiti endistest tagasi: prof. J. Aavik, V. Nerep, J. Reintalu ja K. Leinus, uutena P. Indra, N. Goldschmidt, A. Kiiwet, A. Otti. Kandidaatideks jäid: E. Öunapuu, J. Zeiger, E. Pärno ja A. Laan. Revisjonikomisjoni valiti tagasi A. Blaubrik, E. Kokker ja T. Teder, kandidaatideks E. Võrk ja S. Speek.

Koosolekul algatatud küsimuste all puudutati laulupeo tegelaste kontrolliküsimust. Eelmisel laulupeol tekitas lauljate kontrolliküsimus palju vaidlusi, nüüd aga kavatsetakse seda lihtsamalt ja ladusamalt korraldada. Veel märgiti asjaolu, et lauljad peaksid laulupeo pääproovide ja ettekannete ajaks teenistusest vabanema, kuna nad muidu ei saaks täita oma kohustusi.

Mälestati surma läbi lahkunud L. Liidu Viljandimaa osakonna endist esimeest ja tuntud muusikameest H. Kappi. Koosoleku lõpul saadeti tervitustelegramm äsjavalitud Presidendile.

Mitmesugust

Liidu nõukogu

pidas oma koosoleku kohe pääle volikogu koosolekut. Koopteeriti juhatusse ametivannuse tõttu väljalangenute asemele E. Ruber, V. Päts ja J. Kents. Juhatus otsustati moodustada 11-liikmeline ja sinna valiti: prof. J. Aavik, E. Aav, G. Ernesaks, A. Karindi, K. Jürgenson, K. Leinus, N. Metslov, V. Nerep, A. Oinas, E. Ruber ja M. Ruubel.

Lauljate Liidu Pärnumaa osakonna koosolek.

27. märtsil peeti „Endlas“ Lauljate Liidu Pärnumaa osakonna esindukogu korraline aasta-pääkoosolek, millest võtsid osa Pärnu ja Sindi kooride esindajad. Kohal viibis ka Lauljate Liidu juhatuses esindaja E. Luts, kes alla kriipsutas, et Pärnumaa koorid on üldlaulupeo vastu valmistamisel teinud töhusat tööd, ja jagas instruksioone üld- ja maakondliku laulupeo eeltöödeks. Osakonna tegevuse- ja kassaaruande kinnitati esitatud kujul. 1938. a. eelarve võeti vastu tasakaalus Kr. 224.41. Tegevuskavas nähakse prof. A. Kapi austamiseks aktuse korraldamine Ülejõel ja rahvakontserdi korraldamist „Endlas“, kus Pärnu paremad koorid esitaksid laule eeloleva üldlaulupeo kavast. Suvise üldlaulupeo rongikäigus osakonna kooride ees kantakse embleemina Väandra karu. See valmistatakse samblast ja ta hoiaks ülal plakatit päälkirjaga „Pärnumaa“.

Esinduskogu andis juhatusesele volituse alata 1939. a. Pärnus peetava Pärnumaa 7. maakondliku laulupeo eeltöödega. Uus juhatus moodustati kaheksaliikmeline, kuhu kuuluvad M. Lüdig — esimees, abiesimehed E. Paigaline ja J. Palk, sekretär B. Parming, abi P. Laja, laekur M. Önnis, abi prl. O. Kivisel ja ametita liige dr. H. Uustalu. Kandidaadid H. Kaminsky ja J. Ekimov. Samas hiljem järgnenud juhatusese koosolekul valiti Pärnumaa 7. laulupeo muusika eritoimkonda E. Paigaline, M. Lüdig, H. Meri, P. Laja, J. Kask ja E. Soodla. Toimkonna ülesandeks jääb koostada maakondliku laulupeo repertuaar.

Annetus Tallinna Meestelaulu Seltsile Rootsi.

Eesti konsul Göteborgis hr. Arvid Sandström, märkides unustamatuid muljeid Tallinna Meestelaulu Seltsi kontserdist Göteborgis 1930. a., on Eesti Vabariigi 20. juun-

beliaasta puhul annetanud Tallinna Meestelaulu Seltsile 1000 Rootsi krooni. Lahke annetaja on saadetud summa kasutamise jättnud täielikult TMS-i käsutusse, avaldades soovi, et see raha läheks laulu edendamiseks Eestis.

Tallinna Meestelaulu Seltsi juhatus on põhjalikult kaalunud selle meie oludes vägagi tähelepandava annetuse kasutamise võimalusi ja leidnud, et kõige otstarbekohasemaks osutub annetuse toetusel välja anda odavahinnaline meeskoori tarbelaulude kogu, mis oleks vajaline igale eesti meeskoorilauljale, nagu seda näiteks on üliõpilaslauulik igale üliõpilasele. See oleks noodiraamat, mida iga meeskoorilaulja alati kannaks kaasas kasutamiseks igal võimalikul juhusel ja selles tuleksid avaldamisele mitte üksnes eesti läbilõõnumad rahvalikud viisid, vaid ka valik teiste maade lauludest, eeskätt muidugi mõned rootsi viisid. Sellise laulukogu järele on meie meeskoorid juba ammugi tunnud teravat vajadust ja juba pikeemat aega on Lauljate Liidu Meeskooride Sektsioonis kavetatud sellise väljaandmist. Seni ei ole aga vabade summade puudumisel esialgsetest eeltöödest kaugemale jõutud. Nüüd hr. konsul Sandström'i annetus võimaldab Tallinna Meestelaulu Seltsil asuda kõikide eesti laulumeeste poolt ammuoodatud kavatsuse teostamisele.

Hr. Sandström on osutanud varemaltki Tallinna Meestelaulu Seltsile teeneid. Nii TMS-i kontsermatka puhul 1930. a. Rootsi ja Norrassa on hr. Sandström korraldanud TMS-ile suurejoonelise vastuvõtu Göteborgis, milpuhul TMS valis hr. Sandström'i oma sõprusliikmeks.

Nüüdse annetusega loob hr. Sandström enesele püsiva mälestuse kogu eesti meestelaulu peres. Annetada välismaale sääraseks otstarbeks soliidne summa, on meie oludes igatahes eeskuju, mis vääriks küll ka meil vastavais ringkondades mõtlema hakkamist ja järeltegemist.

Akadeemilise Meeskoori aasta-pääkoosolek.

22. märtsil s. a. pidas Akadeemiline Meeskoor Üliõpilasmajas oma korralise aasta-pääkoosoleku, millest võttis osa rohkearvuliselt koori liikmeid ja vilistlasi.

Võeti vastu kaks pääkoosolekute protokoll'i ja kassa aruanne, mis on koostatud aja kohta 28. jaanuarist 1937. a. kuni 20. märtsini 1938. a. ja oli tasakaalus 11.905.82 kr. Sellest aruandest nähtus, et kooril oli kontsertidest tulu 1845,86 kr. ja kulu kont-

sertidele 1106,73 kr. Välismaise kontsertmatka tulud moodustasid 6.685 kr., kuna kulud 7.726 kr. suuruse summa. Tegevuse aruanne 1937. a. andis järgmise pildi: On peetud 75 kooriharjutust, esinemisi on olnud kooril, ühes välismaiste esinemistega mõõdunud aasta suvel, kokku 30. Arutusele tulnud eelarve suhtes asuti seisukohale, et selle vastuvõtmine pole võimalik, kuna kooril pole täpsemalt teada saadavad tulud, mille järele eelarve koostada.

Koorile otsustati palgata asjaajaja, mis osutus tarvilikuks seepärast, et koori tegevus viimastel aastatel on olnud eriti töö- ja pingerikas ning 1939. a. seisab ees suurem ja pikaajalisem kontsertmatk välismaale. Koori eeloleva aasta tegevuskavas on ette nähtud käesoleval kevadel üks kodumaine kontsertmatk, siis osavõtt suvel toimuvast üldlaulupeost ja sügisel kodumaine kontsertmatk ning kontsertreis Soome.

Edasi järgnes juhatuse poolt valitud koori sõprusliikmete ja sõpruskooride kinnitamine. Sõpruskoorideks on valitud välismaistest kooridest Kopenhaageni, Oslo ja Stockholmli üliõpilaskoorid ning sõprusliikmeteks Kopenhaageni bürgermeister — Balti sõprusühingu esimees dr. Ernst Kap, Oslost Eesti aukonsul Bjerke ja Eestist prof. A. Kapp.

Järgmise päevakorrakupunktina tuli arutusele 1939. a. suvel suuremat välismaiset kontsertreisu ettevalmistava toimkonna kodukorra kinnitamine. Pääle pikki arutlusi ja sõnavõtte kinnitati kodukord.

Edasi järgnes uue juhatuse valimine. Nagu selgus, valiti juhatuse peagu täiesti eelmise aasta koosseisus tagasi. Esimeheks valiti Hugo Pärno, abiesimeheks A. Kipper, sekretäriks O. Tauts, laekuriks J. Arike, majandajaks P. Sargava, arhivaariks A. Sumberg. Revisjonikomisjoni valiti prof. A. Humal, üliõpilased G. Abram ja Kütt.

Kuna varem koor oli annud juhatusele põhimõttelise nõusoleku Ülemaailmisse Üliõpilaskooride Liitu astumiseks, siis pääkoosolek otsustas nüüd selle juhatuse sammu kinnitada.

Konservatooriumi õpilaskond organiseerub.

Teatavasti tegutses kuni 1935. a. sügiseni Tallinna Konservatoorium sihtasutisena. Sama aasta sügisel muudeti see aga riiklikuks kõrgemaks muusika õppeasutiseks. Konservatooriumi riigistumisega seoses kerkis automaatselt päevakorrale küsimus üliõpilaste ja õpilaskonna organiseerumisest. Pärast vastavaid katseid on Konservatooriumi laulusakond esimesena pannud aluse riikliku konservatooriumi õpilaskonna organiseerumisele, luues konservatooriumi laulusakonna konvendi. Nimetatud konvendi asutamiskoosolekul valiti juhatuse, kuhu kuulusid: Robert Sildnik — esimees, Paul Mägi — abiesimees, Harry Reispere — laekur, Maria Pärtelpoeg — sekretär, Eugenie Isasjev — abisekretär.

Kuna konservatooriumi valitsus suhtub pooldavalt õpilaskonna organiseerumisele osakondade põhimõttel, siis on loota veel käesoleval kevadel kõikide osakondade moodustumist konventideks, millede kogu moodustaks õpilasedustuse.

Teatavasti konservatooriumi üliõpilased on juba organiseerunud vastavatesse intiimorganisatsioonidesse. Konservatooriumi juures moodustatavad konvendid ei taotle aga intiimorganisatsiooni sihte ja seega ei takista muusikaõpilasi kuulumast ka intiimorganisatsioonidesse.

Kihelkonnal keelpillide orkester.

Januarikuus sai Kihelkonna algkool hari-dusministeeriumilt toetust kr. 80 keelpilli-orkestri soetamiseks. Pillid muretseti kohe ja töö käib nüüd täie hooga. Orkestri koosseis on praegu 17 mängijat. Kevadel kavatsseb orkester esineda Lääne-Saaremaa noortepäeval. Osa orkestri pille on praegu laenatud, kuid loodetakse puuduvad pillid peagi juure muretseta. Orkestrit juhivad koolijuhataja Ed. Höbenik.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 451-82.

ILMUS

»Kolmas valik kodumaa laule«

Sisaldab 9 isamaalist segakoori laulu, mis vastaval võistlusel auhinnati. Nende hulgas XI üldlaulupeol ettekandele tulevad isamaalised ühislaulud: E. Aava „Laul kodumaast“ ja M. Saare „Murannikmaa“.

Hind 25 senti.

Saadaval Lauljate Liidus.

Ilmus

E. Aav

»LAUL KODUMAAST«

Isamaaline ühislaul klaveri saattel

Hind 50 senti.

Saadaval Lauljate Liidus.

Ilmus

»Eesti naiskoorid« 11

A. Vedro

»MIDRULINNU MÄNG«

Hind 10 senti

Saadaval Lauljate Liidus.

Rõõmus

meeleolu

kosutab!

Meeleolu tõstavad maitsev
ETK vein ja nautingsuitsud

AHTO * TURIST
IDAMAA KULD
